

Jesenski motiv

Vzajemna

Svoboda - 9

Konzumno društvo za Mežiško dolino

r. z. z. o. z. v Prevaljah

Poštni predal št. 3. Poštni čekovni račun 12.048.
Telefon interurban št. 5. Brzjav: Kodes Prevalje.

Osrednja pisarna in centralno
skladišče v Prevaljah

Podružnice:

Prevalje, Leše, Mežica, Črna I, Črna II, Sv. Helena, Guštanj,
Muta, pekarna v Prevaljah ter 7 kastnih zadrugnih domov v
Mežiški dolini.

Zadruga nudi svojim članom vedno sveže blago po najnižjih
cenah. Hranilne vloge sprejema centrala v Prevaljah in njene
podružnice ter jih obrestuje po najvišji obrestni meri. Prodaja
se le članom. Član društva lahko postane vsak.

Delež znaša samo Din 100.—.

Delavke, delavci, nameščenci, kmetje in obrtniki ter sploh vse
ljudstvo, kupujte življenjske potrebščine le v svojih zadrugah!

V slogi je moč, v delu rešitev!

Lekarna Dr. G. Piccoli

Ljubljana, (nasproti nebctičnika)

se priporoča

Klišeje

v cink, baker, elektron, mede-
nino, fotolito izvršuje

Jugografika

Ljubljana, Sv. Petra
nasip 23, Telefon 24-95

Splošna gospodarska in konzumna zadruga za Gorenjsko

r. z. z. o. z., Jesenice-Fužine, Cankarjeva 3.

Prodajalne: Sava, Jesenice, Borovlje, Kor. Bela, Dobrava, Sp. Gorje, Mojstrana. —
Zadružne gostilne: na Savi v Del. domu, na Kor. Beli, nasproti postaje. — Zadružni
kino: Radio poleg Del. doma. — Delavska domova: na Savi-Jesenicah, v Sp. Gorjahl

Splošno konzumno društvo „Posavje“

Zagorje ob Savi r. z. z. o. z.

prodaja svojim članom v prodajalnah Zagorje in Loke vedno sveže in
prvovrstno blago po najnižjih dnevnih cenah. Član lahko postane vsak,
ki plača Din 250 vpisnine in Din 50 — društvenega deleža. Pristopajte
k zadrugi, ki bo postala tudi Vaša last in od katere imate le dobiček.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

največja slovenska gospodarska in dobro-
delna zadruga v SEVERNI AMERIKI. —
Najboljša zavarovalnica za življenje, za bo-
lezen, poškodbe itd. — Posluje v Zedinjenih
državah in Kanadi. — Ima približno
50.000 članov v obeh oddelkih in blizu
635 podružnic po raznih krajih Amerike.

PREMOŽENJE NAD 6.000.000* — DOLARJEV

Za nasvete in informacije se je obrniti na:

Glavni urad S. N. P. J., 2657-59 So.
Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Važno za vse naročnike „Vzajemne Svobode“!

Današnji številki smo priložili položnice
vsem onim naročnikom, ki za letošnje leto
še niso nič plačali naročnine. Prosimo jih,
da nam naročnino plačajo v teku enega me-
seca, ker bomo sicer prihodnjo številko
ustavili. Položnice so dobili tudi oni, ki so
v zaostanku za drugo letošnje polletje, in
prosimo, da nam ostanek nakažejo.

Pozdravlja Vas uprava

KONZUMNO DRUŠTVO RUDARJEV

Hrastnik, r. z. z. o. z. — Ustanovljeno 1906

Ima 3 prodajalne, zadružno gostilno in pekarno. Član postane lahko vsak. Delež
Din 100.—. Sodruži, sodružice podpirajte Vašo zadrugo, Vaš Delavski dom.

Mestna hranilnica

v Mariboru, Orožnova ulica 2
Ustanovljena 1862

sprejema hranilne vloge na hranilne knjižice
in tekoči račun in jih obrestuje najkulant-
neje. Za vse obveznosti jamči mestna ob-
čina mariborska z vsem svojim premo-
ženjem in vso davčno močjo.

Nove vloge izplačuje brez vsakih omejitev!

Telefon 20-03.

Poštni čekovni račun 11.427.

Knjigarna Kleinmayr & Bamberg

Ljubljana, Miklošičeva cesta 16. / Telefon 31-33

najstarejša v Jugoslaviji, priporoča svojo bogato za-
logo strokovnih in zabavnih knjig v vseh jezikih, kakor
tudi muzikalij za petje, klavir in druge instrumente.
Knjige in časopise, v zalogi se ne nahajajoče, dobavlja
iz inozemstva v najkrajšem času.

SOCIALIZEM IN MLADINA

Vprašanje socialistične vzgoje mladine je najtežje vprašanje, ki mu je delavsko gibanje posebno težko kos tam, kjer ne more svobodno izpovedovati svojih načel, kjer ne sme prirežati socialističnih predavanj in tečajev, ako ne sme izdajati knjig, ki so najprimernejše za vzgojo mladine v socialističnem duhu in morali, ako nima svojih telovadnih organizacij, otroških igrišč, skratka ako nima ali ne sme uporabljati vseh duhovno in telesno vzgojnih sredstev, s katerimi razpolagajo nasprotniki.

Socialistična vzgoja mladine je že sama po sebi težaven problem, ker se odrasla generacija ne more vedno živeti v miselnost novega rodu. Vsak nov rod, ki odrašča, ima na sebi pečat socialnih, političnih in kulturnih razmer, v katerih je bil rojen in iz katerih je zrasel, in zato zahteva vsaka nova mladinska generacija primerne razumevanja napram njej. Današnja mladina je prav tako plod svojih razmer, kakor je bila generacija, ki je zrasila pred njo.

Če ni pravega razumevanja za vse njeno čuvstvanje, ki je precej drugačno kakor pri generaciji, ki se je rodila pred svetovno vojno, odbijemo to mladino. Saj vemo, da pride v življenju do najbolj žalostnih nesporazumov in konfliktov, ki se jih ne da več popraviti, prav zato, ker se srečavajo ljudje, ki drug drugega ne razumejo ali ne morejo razumeti, ker so na svetu ljudje, ki se ne marajo ali nočejo živeti v to, da so poleg njih ljudje s popolnoma drugačno naravo, ljudje, ki hočejo, da se upošteva njihova individualnost, da se z njimi pravilno in obzirno postopa. Večina teh tragičnih sporov se odigrava med »očeti in sinovi« — da rabimo besede velikega Turgenjeva. Naj bo v družinskem življenju, v razmerju med stariši in otroki še toliko nežnosti, lepote in požrtvovalnosti, vse to je izgubljeno, ako »očeti in sinovi« ne razumejo drug drugega. Taki konflikti v individualnem, družinskem življenju se navadno končajo s tem, da se »očeti in sinovi« ločijo. V današnjem času smo priče takim vedno pogostejšim razdromom v meščanskih družinah, kjer sinovi uhajajo čez ozke meje starih nazorov svojih očetov. Ta nesporazum, to ločitev miselnosti starih in mladih je izrazil tudi mladi Brnčič v svoji drami »Med štirimi stenami«.

To je v demoraliziranem meščanskem in malomeščanskem svetu popolnoma naraven proces. Ni pa potreben v delavskih družinah, kjer je razmerje med otroki in stariši od vsega početka drugačno: v delavski družini ne gre za to, da bo sin upravljal bogato dedščino, ki je ni, ne gre za primožitev novega premoženja, ne gre za to, da se hčerke bogato omožijo, temveč proletarski otrok se mora zgodaj navaditi na tisto, v čemer živé njegovi stariši — na delo. Proletarski otrok postane kmalu produktiven član človeške družbe, postane kmalu samostojen, ker živi od svojega dela in se ne zanaša, da bi ga mogli rediti in plačevati stariši. Zato je naravno, da pri pravilni vzgoji proletarska mladina tudi v duhovnem oziru ostane zvesta socialističnemu sporočilu, da odraščajo mladi proletarci ne samo v samostojne, samozavestne delavce, temveč tudi v nove zavestne borce socializma. Treba je samo medsebojnega razumevanja.

Stara in mlada generacija proletariata sta poklicani za skupen boj, za skupno stvar in da se bo mladi rod čim bolj

odlikoval v tem boju, leži glavna odgovornost na starejših. In ta odgovornost ni lahka.

Ni še bilo zlepa takih razlik, kakor so med današnjo mladino in pred njo odraslo generacijo. Ta prepad je povzročila svetovna vojna z vsemi svojimi posledicami. Kajti svetovna vojna je razbila tisto mirno stalnost življenja in razvoja posebno pri nas, kjer se je nenadoma zasuknila zgodovina vsega ljudstva, ki je prišlo iz oklepa avstrijske države v novo državno tvorbo. Vse to ve mladina samo iz tega, kar čuje in bere, toda v sebi ni doživljala tega, v tem procesu ni sodelovala in tako nima v sebi pravega stika z našo preteklostjo ter presoja vse naloge, ki se pojavljajo pred nami, samo s stališča dobe, v kateri je zrasila, s stališča časa, v katerem se vse hitreje živi kakor nekoč. Prav zato pa mora odrasla proletarska generacija iskati in pokazati tim večje razumevanje za čuvstvanje te mladine.

Vsako mora sam po sebi vedeti, da življenje nikdar ne popravi tega, kar se je zagrešilo nad otroki in mladimi; mlad človek se še marsičega priuči v življenju, toda neugodnih vtisov in konfliktov iz najnežnejših let ne more nikdar več izbrisati iz svojega spomina.

V okviru tega uvodnika ne moremo govoriti o različnih dobrih in slabih načinih ravnanja s proletarsko mladino. Na vse to še pridemo. Danes hočemo poudariti samo tisto osnovno resnico, ki jo vsi slutimo ali vemo, pa se je žal čisto ne zavedamo: **najboljša vzgoja mladine je samovzgoja in samodisciplina staršev**, ker otroci so toliko pametni, da se mnogo bolj ravnaajo po tem, kar vidijo, kakor po tistem, kar se jim pripoveduje, česar se jih uči.

Vzgoja proletarske mladine se prične v družini. Če bi se tega vsi stariši vedno zavedali, se ne bi toliko proletarske mladine izgubljalo po družtvih, kjer nimajo kaj iskati. Tako pa nekateri starši, ki so na zunaj socialisti, gledajo sami na socializem kot na neko pregrešno idejo, ki ni za mlade, in če jih opozoriš, da to ni prav, se pa izognejo odgovoru, češ: bodo že sami prišli do tega. Potem pa isti ljudje pričakujejo čudežev od delavske izobraževalne organizacije, ki ji je že itak do skrajnosti omejen delokrog, a vrhu tega naleti čisto na nerazumevanje še pri vodilnih sodruživih, ki bi bili dolžni podpirati jo z vsemi močmi. Človek doživi v tem oziru včasih take stvari, da bi se sam pobunil proti vsemu, če ne bi bil že toliko utrjen, da zna ločiti med idejo socializma in slabostmi posameznikov.

Proletarski starši naj se torej najprej zavedajo tega, da je prva dolžnost njih samih, da doma vzgajajo sebe in otroke v ideji, do katere so se sami povzpeli. Pri vzgoji doma, v krogu družine, in pri vsej naši agitaciji, delu v organizacijah in pri prireditvah moramo vedeti, da velja največ **dober vzgled** ali samovzgoja tistih, ki hočejo drugi pridobiti za svoj svetovni nazor. Kjer tega ni, nastane v mladi duši nezaupanje, dvom v vzgojitelje in posredno tudi dvom v njihove nauke in nazore. Socializem nam ne sme nikdar biti praznična obleka, ki jo čez teden spraviš v omaro, pa jo oblečeš samo ob lepih praznikih, da se postaviš z njo.

Kdor pozna današnjo mladino, ve, da ima to dobro lastnost, da je zelo kritična. In vedno se moramo zavedati te-

Jesensko polje

ga, da že otroci znajo soditi in da imajo tudi pravico do tega. To pa zahteva od nas neprestane samovzgoje, da ne trpimo nasprotja med besedo in dejanjem pri samih sebi, da vemo krotiti sami sebe.

Vsi si želimo močne socialistične mladine, vsi želimo, da bi se mladi delavci zbirali v naših strokovnih organizacijah, v vseh številnih odsekih naše »Vzajemnosti«, vsi vemo, da je gibanje brez mladine mrtvo, vsi hočemo več življenja v živi ideji socializma, zato delajmo vsi na tem, da se bo

mladina v svoji navdušenosti vzgojila v tem prepričanju, da pripada proletarskemu razredu, da je najvišji duhovni užitek, ako postane človek svobodna osebnost, ki podreja svojo svobodo samo enemu: skupnemu boju za svobodo človeštva.

Taka mladina bo porok za zmago socialistične ideje. Da tako mladino vzgojimo in združimo, bodimo vedno in povsod socialisti!

Tristo dinarjev

S koščeno roko je trdo ob mizo udaril:
Hej, Mate, brate južni, cel štefan
dalmatinca nocoj,
da ga boste vsi pili, vsi peli in kleli
in se veselili z menoj!

Kaj se obotavljaš, Matic?
In vi, tovariši s cest in beznic,
čemu se smejite?
Haha, kajne, se bojite,
da ne bom plačal računa?
Tukaj je stotak, Mate, na, vzemi ga,
saj imam še dva, le poglej jih,
trije so in vsi so pravi, vsi moji.

Vam še to ni dovolj?

Kaj molčite in strmite vame
kot da sem znorel?

Ne, ne, ne bojte se,
nikomur nisem denarja vzel,
nikogar nisem ogoljufal,
le — svojo kri sem prodal —
pol litra krvi, za tristo dinarjev.

Kajne, zdaj vam je jasno vse?

Glejte, tule na roki so mi žilo odprli,
da ste videli, kako je brizgnila kri,
rdeča, vroča kri!
V meni pa je vse kipelo
in od sreče pelo,
da bom zaslužil tristo dinarjev.

O prokleta, kaj ni res lepo,
če človek takole lahko
zasluži tristo dinarjev?!

Ina Slokanova.

T O I N O N O

Tretje velike delavske olimpijade, ki se je vršila zadnje dni julija v Antwerpnu v Belgiji, se je udeležilo 35.000 izvenbelgijskih delavskih športnikov in telovadcev, obiskali so jo člani belgijske in francoske vlade, eksekutivni odbor II. internacionale in mnogi drugi odličniki. Udeleženci so bili iz 23 držav, zlasti častno so bili zastopani tudi ameriški in palestinski delavski športniki. Kolesarji iz Palestine so se podali na pot že koncem aprila in so vso daljavo prevozili s kolesi. Športni uspehi te olimpijade nič ne zaostajajo za meščanskimi olimpijadami, le da nimajo na razpolago tako bučne reklame, da bi jih raztrobili po vsem svetu. Pa saj pri delavskem športu

za to tudi ne gre, glavno mu je, da utrjuje zdravje in duha in da goji mednarodno solidarnost proletarijata. Poleg športnikov in telovadcev je sodelovalo na olimpijadi tudi veliko število naraščajnikov, takoimenovanih rdečih sokoličev in delavskih skautov, ki so po olimpijadi odšli v mednarodni skautski tabor v Vogelgezanu, kjer tabori letos 28.000 skautov iz 30. dežel. — Ginljiv je bil sprejem 90. španskih športnikov (40 iz Barcelone in 50 iz Madrida), ki so prišli naravnost s fronte. Morali bi priti že dan prej, pa jih je, radi nekih diplomatskih zaprek, nestrpnost antwerpsko prebivalstvo zaman čakalo. Ko so se končno drugi dan le pripeljali, so jih ljudje vsi navdušeni obsipavali s cvetjem in jih na rokah nosili. V Antwerpnu se na-

haja tudi kolonija 400 španskih otrok-begunčkov, ki so vsi prišli na kolodvor pozdraviti svoje rojake. Nenadoma je malček iz njihovih vrst začel klicati: »Bratec! Bratec!« In že je stekel iz vrste in se vrgel svojemu starejšemu bratu okrog vratu, ki je komaj stopil iz vagona. Dvignil ga je in ga strastno poljuboval. Takega sprejema pač ni pričakoval. Vsi okoli stoječi so imeli solzne oči. — S Španci je prišel v Antwerpen tudi Julius Deutsch, bivši načelnik avstrijskega Schutzbunda in član odbora delavske športne internacionale, ki je sedaj v republikanski armadi na madridski fronti divizijski general. On je potem imel pri defileju v olimpijadnem stadionu ta-le lep nagovor: »Tovariši, slika, ki se tu pred menoj razgrinja, me prevzema. Včeraj sem

SPET JAPONSKA

Skoro vsak dan smo v zadnjih letih čitali v naših in tujih listih o grozeči vojni med Japonsko in Rusijo oziroma Mongolijo, dočim zadnje čase beremo, kako misli japonska armada zasesti nove kitajske pokrajine. Vse to kaže, da je problem tudi za nas aktualnejši, kakor mi v svoji mikrokozmični domači politiki domnevamo — kajti japonski rumeni prsti segajo že preko Azije, v interesne sfere Evrope in Amerike.

Japonska že od l. 1933. prekaša v tekstilni industriji mogočno Angleško, ki je 2 stoletji stala na prvem mestu. Ant. Žiška v svoji knjigi o Japonski, po kateri posnemam ta članek, pravi v uvodu, da je danes že jasna borba med standardom pesti riža in standardom mesa, kakor ga ima Evropa.

Japonska je v zadnjih 80 letih iz majhne, revne države s 25 milijoni prebivalcev postala svetovna sila, ki politično vlada nad več ko 100 milijoni ljudi, gospodarsko pa še preko tega števila.

Glavni vzrok tega strahotno hitrega napredka je v tem, ker je Japonska pred Rusijo in pred Rooseveltovo Ameriko začela z načrtnim gospodarskim in političnim programom.

Evropa, zlasti Anglija, ki je največ poleg drugih narodov storila za civilizacijo Azije, polagoma izgublja tam vsa tržišča in doba atlantskega gospodarstva (Anglije, Francije, Holandske in dr.) se že umika dobi pacifističnega gospodarstva (Japonske, Amerike in (!) Rusije). Med temi bo odslej šla borba za prvenstvo.

Odkar so Japonci pred več ko 700 leti odbili strahovite napade mongolskega carja Džingiskana, so izvolili diktatorja šoguna (po imenu) in živeli več stoletij v fevdalni zavisnosti, zaprti v svoj svet, ne da bi vedeli, kaj se v svetu godi. Na revnih japonskih otokih, ki imajo le 17% rodovitne zemlje, so smeli imeti le toliko otrok, kolikor jih je ta zemlja ob največji skromnosti rediti mogla, in so na ukaz šoguna vse otroke preko določenega števila morali pomoriti. Ko pa so Amerikanci, potem Holandci odprli s topovi pristanišča Japonske l. 1853, in ko je zadnji šogun l. 1867 umrl, je bilo konec fevdalne vlade in l. 1868 so zopet ustanovili staro cesarstvo, ki je bilo naklonjeno ideji, da si Japonska pribori ugled in moč v zunanjem svetu. Ta si je l. 1875 ustanovil svoj gospodarski svet (genro), ki je tudi izdelal ustavo in pošiljal študijske komisije v svet. Od tedaj, torej prilično v 80. letih se je Japonska razvila v svetovno silo.

še stal na poveljniški postojanki v borbah Španije, danes stojim tu pred mladino Evrope in Amerike. Ne prisostvujem samo demonstraciji delavskega športa, temveč tudi demonstraciji kulture in socializma. Med nami se nahajajo Španci, sinovi naroda, ki se v tem trenutku bori za svoj obstoj, naroda, ki se je zbudil in vstal, naroda v orožju. Ponosen sem, da smem v imenu in po naročilu bojevnikov, ki se z nami v Španiji bore, govoriti in se vam zahvaliti za pomoč, ki ste nam jo doslej izkazovali s prošnjo, da nam jo še nadalje izkazuje. Z zahvalo Špancev hočem končati. Jaz ostanem na svoji postojanki, ostanite tudi vi na svojih postojankah, da skupno pomagamo Španijo osvoboditi. Naj živi

svobodna Španija, naj živi svobodna Evropa, naj živi socializem!»

Štiri tisoč dolarjev na minuto daje Britanija za svojo oborožitev. Anglija je stopila v vojno proti vojni v tempu 4000 dolarjev na minuto. Toliko je sklenila londonska vlada, da porabi nadaljnjih pet let vsako minuto za svoje orožje in municijo, da reši svoj imperij, ki šteje 493.370.000 ljudi, to je četrtnino vseh ljudi na svetu, ki so naseljeni na 13.909.782 kvadratnih miljah v raznih delih sveta. Anglija se tako močno oborožuje, da reši svoj imperij brez vojne, ker je mnenja, da se bodo ob taki silni oborožitvi premislili vsi njeni sovražniki, da bi se zapletli v vojno, posebno če se še upošteva njeno zavezištvo z bogato in dobro oboroženo Francijo in Sev,

Ko so leta 1889 sklicali prvi parlament, so ta svet-genro sicer odpravili, ali stari državniki so vendar ostali svetniki cesarja, ki uživa še danes božansko čast, da velja res kot sin božji, ki nima torej nobene oblasti nad seboj. Ko so Japonci začeli z načrtnim gospodarstvom, je morala državna oblast vse voditi, kajti privatne industrije, kakor je bila in še je v drugih državah, tam ni bilo, tako da je iz fevdalne države skoro čez noč nastalo industrijsko državno gospodarstvo, kajti Japonska ni imela kapitalistov, niti strokovnjakov in je morala takoj državna oblast dati kapital na razpolago in izšolati v tujini inženjere in druge strokovne sile. V inozemstvu so videli, kako se kapitalisti med seboj bijejo in škodujejo, doma so vse te borbe odpadle. Japonski cesar je absolutno čuval in vodil po načrtu razvoj do kapitalističnega napredka. Tam se individualizem v evropskem obsegu nikdar ni razvil. Če primerjamo Evropo in Japonsko z dvema kupoma riža, potem vidimo, da se Japonec ne čuti kot zrno tega kupa, nego kot riž oziroma kup; Evropejec pa se čuti v prvi vrsti kot posamezno zrno. Tudi v tem je velik del skrivnosti japonske moči.

Posameznik ni nič, samo s celoto in za celoto se dajo naravne ovire premagati.

Že l. 1871 so fevdalni veleposestniki dali cesarju vsa posestva na razpolago, da ta z zakoni uredi vprašanje agrarne posesti. V Evropi so pa morale vlade vedno računati z interesi posameznih magnatov.

Japonska je s početki industrije nehala biti fevdalna in začela je brez zunanjih ali notranjih dolgov. Šele leta 1872 je najela prvo majhno posojilo 30 milijonov jenov. Poklicala je angleške, ameriške in nemške inženjere, da začno z izkopom zlata in srebra, da dobi kapitala; in začeli so kopati premog, da ustanove domačo produkcijo bakra. L. 1923 je bila z bakrom že na 3. mestu. Z dobički rudokopov je začela tekstilno industrijo, zlasti s produkcijo svile, ki je bila tam že stara domača obrt. S prvim posojilom so ustanovili bombažno industrijo na ta način, da je država kupila stroje za 2000 kodelj. Obenem je cesar dal postaviti 2 cementni, in 1 tovarno za steklene izdelke. Za vse to je bilo treba plinskih in električnih central.

Tudi prvo železnico je gradila država. Ker pa državna uprava ni nikdar z vsemi ustanovami iskala dobička zase, nego je samo vodila in spodbujala, ustanavljala šole za izobrazbo strokovnih moči, je potem, ko je bilo vse v tiru,

Ameriko. Do tega močnega oboroževanja je prisilila Anglijo Nemčija in Italija, ki v tej oboroževalni tekmi ne bosta mogli vzdržati do kraja. V Angliji dela danes pol milijona delavcev samo orožje. Britanska vlada je danes kakor tisti pravljичni junak, ki mu je bila obljubljena najlepša nagrada, ako more v kratkem času porabiti največjo vsoto denarja, ne da bi ga po neumnem zafečkal. Britanija mora danes trošiti, trošiti in trošiti in za nagrado pri tem brezmejnem trošenju se ji obeta najlepša nagrada — da bo živel njen imperij v miru. Zato porabi za oborožitev 4000 dolarjev na minuto ali 240.000 dolarjev na uro ali 5.760.000 dolarjev na dan! — Britanija — otok manjšega obsega kakor ena sama ameriška država — in Britanci

Pariška svetovna razstava —
novi bazen Trocadéra

začela prepuščati polagoma vodstvo privatnim industrijskim družbam.

Tako od l. 1884—1888. Potem je Japonska prešla od državnega kapitalizma k privatnemu. V Evropi pa gre pot baš obratno. Do tega pa je na Japonskem prišlo, ker je gospodarstvo že postajalo prekomplikirano, da bi ga vodili uradniki in ker država ni imela več dovolj denarja za rastoči razvoj. Sprememba pa je bila v splošno bolj teoretična kakor praktična, ker japonski mentalitet zaničuje denar in podjetništvo. Oficirji, kmetje, kuliji so skoro bolj v časti kakor podjetniki. Zato so sedaj nastali veliki monopoli posameznih, le maloštevilnih skupin, in sicer ljudi, ki so že prej kot strokovnjaki in trgovci sodelovali pri državni upravi podjetij. To so bile družine: Mitsui, Mitsubishi, Satsuma in Okura. V rokah teh štirih podjetij je danes skoro vse gospodarstvo Japonske, in ti nosijo poleg dobičkov tudi ves riziko ter so pod strogo državno kontrolo. In ves velikanski uspeh japonske industrije in trgovine je baš v tem, ker jo ta 3—4 podjetja vodijo po točnem načrtu in vzajemnem sporazumu, kakor je to preje vodila državna uprava. Dve do tri glave vodijo celotno japonsko gospodarstvo, dočim je v Evropi nešteto vodilnih glav. Samo Mitsui so že l. 1935 razpolagali z več kakor 22 milijardami dinarjev.

Četudi si je država ob izročitvi industrije v privatne roke zagotovila vpliv na njo, vendar so si današnji magnati te industrije tudi znali dobiti vpliv na državno notranjo in zunanjo politiko, kakor je to i drugod. — To pa je bilo doslej na Japonskem zelo lahko, ker Japonci niso imeli smisla za demokracijo in politiko, za katero se zelo malo zanimajo. Ko so l. 1880 mladi Japonci uvajali ustav-

no monarhijo, se ljudstvo ni zanimalo, ali vodilni politiki — oligarhi — so vedeli, da se da parlament lažje voditi in nanj vplivati, kakor na carski dvor. L. 1889 je cesar privolil v ustavo, seveda obdržal je zase vojno in mornarico in justično ministrstvo. In saj se lepše sliši, če parlament sklene neki zakon (ali odredbo) kakor če jo da kake general ali magnat. Dobiti si v parlamentu večino je bilo za industrijske magnate zelo lahka stvar. Česar ne bi obdelali ali dosegli plačani agitatorji, dosežeta podkupnina ali teror. Na Japonskem dcbi stranka konservativcev vsa denarna sredstva od tvrdke Mitsui na razpolago, liberalna pa od tvrdke Mitsubishi. Da pa gre vse v vsakem slučaju v redu (v parlamentu) dobe liberalci kake milijončke tudi od Mitsui in nasprotno.

Vse univerze z dijaki vred, strokovne šole, radio in časopise vzdržujejo in podpirajo ti oligarhi. Fanatični oficirji in revolucionarji jih sovražijo, dasi ti ne delajo tako kot evropski ali ameriški denarni mogotci, ki ne vidijo svoje države nego le osebno korist. Saj so oni kolonizirali Fermožo in uredili Sahalin in Mandžurijo, obenem v korist japonske države.

Japonska je danes prenaseljena. Mnogo je v njej bede. Odpor proti vsemogočnim magnatom se je jasno pokazal pri zadnjih volitvah, ko so dobili socialisti nad milijon glasov. (O delavskem gibanju na Japonskem glej razpravo v lanskem koledarju Cankarjeve družbe!) Zato hoče japonski imperializem dobiti nove pokrajine. Pri njegovi dobri organizaciji je vprašanje, če se mu bodo mogli uspešno braniti Kitajci. Tu bo imela glavno besedo Rusija.

so se štiristo let borili, delali, ropali, gradili, podkupovali, da ustvarijo veliki britanski imperij. Posrečilo se jim je osvojiti četrtno zemeljske površine in danes odpade na vsakega prebivalca gosposkega angleškega otoka deset prebivalcev imperija in na vsako kvadratno miljo materske dežele 150 kv. milj zemlje, nad katero vlada angleška zastava. — V tej večstoletni borbi za imperij so samo dvakrat zgrešili: prvič 1796. leta in drugič 1935. leta. Prvič so z nepravo politiko izgubili severno Ameriko — kdo bi se mogel zoperstaviti britanskemu imperiju, ki bi mu pripadale tudi današnje USA! — drugič so sami omajali vero v moč svojega imperija 1935. leta, ko je Britanija poslala svojo domačo mornarico v Sredozemsko morje in s tem povedala Italiji, naj pusti Abesinijo v miru. Italija je pa šla preko tega opomina. Niti Britanija, niti Italija, niti svet niso tega pozabili. Odkar je admiral Nelson pred 123 leti pri Trafalgaru utrdil britansko premoč na morju, se je zgodilo 1935. leta prvič, da se je britanska mornarica ponižala s tem, da ni šla v boj. Nasprotniki Britanije so imenovali tedaj Angleže »sladolegarske kramarje«. — Tedaj je Brita-

nija nehala govoriti o razorožitvi, s lenila, da v pospešenem tempu oboroži svoj imperij, in odprla svoje bogate blagajne. Njen oborožitveni program zahteva dali časa. Odtod njena zavlačevalna zunanja politika.

Današnja preganjanja na temelju razizma niso nič novega. V 16. stoletju so v Franciji pobijali Hugonote (Sent Jernejska noč), ki so jih pravoverni katoliški Francozi, poleg tega, da so bili protestanti, dolžili tudi, da nimajo v svojih žilah čiste francoske krvi. V srednjem veku in še pozneje, so v Španiji pobili na mučilnicah in grmadah na desetisoče ljudi pod obtožbo krivoverstva ali čarovništva. Tudi pri tem je namišljeni španski rasizem igral veliko vlogo. — Današnji Španci so mešanči: s prvotnimi Iberijci in Baski so se stopili novodošli Kelti in semitski Feničani in preko te mešanice je legel tenak sloj rimskih gospodarjev in Germanov (Vandalov in zapadnih Gotov), ki so se pozneje vanj pomešali še precejšnji deli Judov, Arabcev, Berberov in Črncev. Od sedemnajstega stoletja dalje je nastopil v doseljivanju zastoj, dežela se je zunanjemu svetu zaprla in tako se je v tem času iz nekdanje mešanice razvil relativno

enoten tip današnjega Španca. — »Čisto krvnost« je pridobivala (za časa inkvizicije) vedno bolj na ugledu in raziskavanje rodoslovja je postala važna znanost. Siromašno kmečko prebivalstvo, ki mu nihče ni poznal prednikov, so pri raziskovanju krvnega potomstva še najbolje odrezali, a proti visoki aristokraciji, ki je imela v svojem rodoslovniku judovske in maverske žene, si ni nihče upal nastopiti, čeprav so bili dokazi tu. Največ je od teh raziskavanj in sumničenj trpelo nižje plemstvo in meščanstvo. Na ta način so bili najboljši duhovi za javnost in državo izgubljeni, ker si mnogi niso upali posecati višje šole ali stopiti v javno službo iz strahu, da bi vsak čas kak osebni sovražnik ali denunciant mogel v njem najti kapljico »nečiste krvi«. A že sam sum na to, je bil skoraj isto kot dokaz. Ustvarjen je bil razred parijev, manjvrednih ljudi in nihče ni bil siguren, če ne bo s sklepanjem zakonske zveze padel vanj. — Ker je pa vendar tudi v tem pogledu morala biti neka meja, je bil izdan odlok, da se potomci Judov in Mavrov, ki so se pred letom 1391. prostovoljno spreobrnilo k katoliški veri, smatrajo za »stare kristjane«. Če bi se torej med pred-

PREKMURSKÉ PESMI

Janoš Koren:

1. Večerne misli.

Trudno v mrak med hiše gubé
se težki koraki.
Mesečino trgajo bežeči oblaki.
Pod okni tihih hiš dehté
v temo belj cvetovi
in opajajo na oknih sloneče obraze,
ki poslušajo davno zamrle glase
fantov, katerih več ni.

Zaman! jih ni in ni...
vsaka pogrezne se v sen
o njem,
ki pel ji nekoč v daljavi je pesem,
sedaj pa v tujini živi.

2. Topoli ječe.

Pozno krakča je vrana
nad ravnino, zasajeno s topoli.
Nato v temnih, od zvezd razsvetljenih
nočeh
v rani pomladi je zaškripalo
iz vseh strani, kot bi na vozech
vozili težko balo...
Niso peljali... topoli so ječali
in prazni domovi z molkom so krčali
z njimi: »Ljudje — delavci so odšli!«
Že dolgo trosi Beda
na to polje bodeče rože.
Prepojila jih je Francija, Nemčija.
Ko začutijo možje njih opejnost — beže.

3. Večerna molitev.

V daljavi jeknil večerni je zvon,
šel preko temnih gozdov,
mimo strnih src, preko zapuščenih
domov...
Človek za trenutek rešen spon
dela se je zamislil,
v bežnem času je prisluhnil
ugasujoči ariji, katero utisnil
nekoč večerni je zvon.

Kratka minuta bila je molitev
in že se vrnil je dvom
med spomine... za konec kletev
nad življenjem, grenkim delom.

Slonček iz žgane gline

(Nadaljevanje.)

R i j a v e c V l a d i m i r

Ob nedeljah se je v cerkvi stisnil kam v kot, vsem izpred oči, — v tajinstveni mrak nizkih obokov in ozkih oken z barvastimi stekli, ter se zatopil v prijetne akorde mehkopojčih orgel. — Prihajala so dekleta s sklonjenimi glavami in molitveniki v rokah; nageljni so bili zatakneni vanje. Šuštele so jim obleke. Moški so se ozirali za njimi. Starke so že sedele na trdih, neudobnih klopeh, molile očenaš ali se tiho pogovarjale s sosedami. Cerkovnik se je obzirno prerival med ljudmi, od klopi do klopi, opozarjal z zvončkom na puščici nase in zbiral darove za novo cerkev. Soparno je bilo. Duhovnik pred oltarjem si je neprestano brisal znoj. — Boris se je bal zakašljati; niti premaknil se ni, da ne bi opozoril nase ljudi, ki so stali krog njega in med katerimi je bilo tudi nekaj delavcev iz opekarne. Tih se je oziral za slikami angelov, svetnikov, Adama in Eve, mučeničkov, — občudoval je mogočne in otemnele stebre iz umetnega marmorja, lesketajoče se lestence, podobe na oknih, sestavljene iz barvastih stekel, — in imel je občutek, da s pesmijo orgel plava po s kadilom zasičenem zraku, pod ostarelimi oboki, med soščnimi žarki, ki so se poigravali z odsevi večne luči tam pred tabernakljem, med prižganimi svečami, ki so neprestano utripale, med počrnelimi slikami križevega pota, nad cvetjem in ljudmi, — a čim so utihnile orgle, se je znašel kot izgubljen pod krovom, v temnem kotu ob veliki kameniti posodi z blagoslovljeno vodo. In nehote mu je ušel pogled še nad njo, na sliko cerkvenega patrona svetega Roka, z ranjeno nogo. — V misli se mu je vrnil Martinov krik, ko je padel z vagončka. Oster je bil in dolg. Dolg, kot da noče prenehati. Že si je mislil zatisniti ušesa, da ga ne bi več slišal, ... a prav tedaj so spet zapele orgle, krik se je izgubil v njih pesmi, ki mu je vzela breme z duše in ga potegnila s sabo v nov, nepoznan svet.

»Bojiš se jih... in očeta so ti pretepli,« mu je govorila mimogrede. »Da, res! Očeta so mi pretepli... Zakaj so ga?«, se je osvestil. In spet se je začutil močnega.

V jeseni se je Martin vrnil na delo. Rešili so mu nogo, toda v kolenu mu je ostala trda. — Čas je vsem izbrisal nesrečo iz misli, nobeden je ni več omenjal; kot nekaj potrebnega, neizbežnega in samo po sebi umevnega se jim je zdela, ... le Borisa je spomin nanjo zasledoval pri vsakem koraku, na cesti, doma, v cerkvi, v šoli, — povsod. Ni mu dal miru.

Martinu se je izogibal. Če ga je videl pred sabo na cesti, je skrajšal korak, da ga ne bi prehitel; — če se mu je zdela, da se bosta srečala, se mu je umaknil s poti, ... potem pa je še dolgo gledal za njim, dokler ni zavil med hiše ali se izgubil v klancu.

3.

Tisto leto je imela opekarne mnogo naročil. Pozno v noč so ji morali služiti njeni ljudje in tovorni avtomobili, ki so razvažali opeko na vse strani, so brenčali še dolgo potem, ko je zavladal v naselju mir in je ugasnila poslednja luč v njem. Pa niso zmogli vsega. Kmetje v okolici, ki so imeli svoje konje in vozove so lahko dobro zaslužili, — tovarna jih je najela, da so ji razbremenili delo. Tudi delavci v tovarni, ki so bili večji vozarstva, so si v opoldanskih urah med odmorom in v večerih po končanem delu, izposojali pri sosedih za majhen denar konje in vozove, ter izvrševali naročila, ki jih je dan za dnem dobivala opekarne. Pozabili so na utrujenost; — veseli so bili, da so si mogli zaslužiti nekaj več kot ponavadi.

Tudi Martin je vozil. Privadil se je na svojo v kolenu trdo nogo; delal je prav tako in ista dela kot poprej. Vedno je bil dobre volje in smeh kar ni hotel izginiti z njegovega obraza.

ampak še boljše bi bilo,
če bi nam spet dobro šlo.»

Radi teh besed je bil kaznovan s šestimi tedni zopora.

Kakšni bodo ljudje čez 5000 let. Angleški fiziolog Barker je mnenja, da bo človeško telo do te dobe radi razvitka civilizacije precej okrnjeno, ker ne bo več primorano fizično delati. Ljudje ne bodo več imeli las in tudi ne zob, ker bodo uživali večinoma mehko in razredčeno hrano. Vid jim bo zelo opešal, ker ne bodo imeli več prilike gledati v daljavo. Radi načina hoje in tesne obutali bodo na nogah popolnoma izginili prsti, a pozneje tudi na rokah, ki jim ne bo več treba delati. Tudi število reber se bo zmanjšalo. Glava bo v čelo široka, čeljusti

niki nekoga, ki je živel že v sedemnajstem stoletju našel le en prednik, ki je prestopil v krščanstvo okrog leta 1400, ali pozneje, se je njegova kri smatrala za »nečisto« in najnedolžnejša stvar ga je lahko spravila pod sum herezije in padel je v objem inkvizicije. Lahko si mislimo, kakšna samovolja, prevare in podkupovanja so vladale pri raziskavanju rodoslovnikov. — Kdorkoli je došel v preiskavo inkvizicije, je bil že samo s tem dejstvom onečaščen in žigosan kot človek z »nečisto krvjo«. Stvarna kazen je bila samo mali del onega, kar je moral pretrpeti: on in njegovi potomci so bili izključeni iz vsakega višjega poklica in iz vsake javne službe. Tako se je vedno bolj množil razred brezpravnih paričev in mnogi od najboljših so se nahajali

med njimi. To je bila največja škoda, ki jo je inkvizicija povzročila tej deželi. V nekaterih pokrajinah se je preiskovala »čistost krvi« še v devetnajstem stoletju in na njej temelji znan ponos gotove plasti Špancev, ki si prisvajajo naslov »starih kristjanov«. — (Po knjigi: E. Lucka: »Torquemada, Inkvizicija v Španiji«.)

Obsojen je bil znani monakovski komik, Ferdi Weiss, ki je kot konferesjer v varietetu drobil svoje vice in duhovitosti. Že večkrat je bil opominjan, naj pri tem ne namiguje na sedanje razmere v Nemčiji, pa se ni mogel čisto vzdržati. Pred kratkim je postregel poslušalcem s to-le duhovitostjo:

»Prej nam je šlo dobro,
zdaj pa nam gre boljše;

Siamski paviljon na pariški razstavi

Boris je dan za dnevno opazoval, skrit kje med hišami ali še rajši med grmovjem, dolge kolone težko natovorjenih in obupno stokačih voz, ki so se, zaviti v oblake prahu, pomikali po cesti. Mnogokrat se je zalotil, da išče med vozmi in vozniški pravzaprav le enega: Martina; ... da ga drugi ne zanimajo več, da so mu postali tuji in da je izginila vsa jeza nanje, ki je toliko let tlela v njem. Zakaj je izginila, si ni mogel razjasniti, — le to je vedel zagotovo, da ga je izmed vseh v tovarni začel zanimati edinole Martin — in da tudi na njega ni jezen. Pa vendar se mu je umikal; bal se ga je srečati, kljub temu, da je vzrastla v njem rahla simpatija do njega, ki jo je sicer skrival, a je ni mogel zatajiti in mu ni bilo njegovo veselo petje, kadar je v večerih razvažal opeko, sedeč na vozu, z iztegnjeno nogo pred sabo in vihtečim bičem v roki, nič manj všeč, kot pesem orgel ob nedeljah v cerkvi.

Od tistega dne, ko se je na zemljišču pod hribom zgodila nesreča, se je Boris izogibal mesta, ki ga je bil poprej zljubil, ki mu je postalo nekako pribežališče in ki ga je vedno razvedrilo, pa najsi ga je posetil zjutraj ali zvečer, v solncu ali dežju; — ne, od tistega dne še ni obiskal svojega starega razglednega mesta v travi pod gozdom. Izogibal se ga je z nekim strahom v sebi, z neko čudno slutnjo, da bo zaslišal Martinov krik, če bo zašel nanje. Ni se mogel otresti tega občutka. Našel si je novo skrivališče doli pod klancem, v grmovju za studencem, med tremi velikimi črešnjami, ki so spomladi upadale že od daleč, s svojimi snežnobelimi krošnjami v oči; mu z milijoni odpadajočih cvetnih listkov krasile skrivališče, — a so bile sedaj že obrane in se jim je listje pričelo zvijati, rumeneti in odpadati. Tudi drugih zanimivosti je našel tam: veliko mravljišče je od-

pa šibke in ozke. Najbrže bo takrat tudi okus o človeški lepoti drugačen.

Nova tovarna za aluminij, edina te vrste v naši državi, je bila na svečan način otvorjena po samem g. ministrskem predsedniku dr. Stojadinoviću, v Lozovcu pri Šibeniku v juliju t. l. Obratovati je pa začela že mnogo pred uradno otvoritvijo. Ta nova tovarna je lahko velikega pomena za osamosvojitve domače industrije, ker smo dosedaj domačo rudo, banksit, izvažali v inozemstvo, odkoder smo morali aluminij za drag denar odkupovati. A kakor izgleda, nam ta tovarna, ki bo imela baje kapaciteto za ves Balkan, glede pocenitve aluminija ne bo dosti koristila. Zgradil jo je in izkoriščal jo bo nemški kapital, ki bo že

skrbel za to, da naš aluminij ne bo cenejši kot nemški.

V ameriški državi New York, z istoimenskim glavnim mestom, je bilo v prvih treh mesecih t. l. 17.016 avtomobilskih nesreč, pri katerih je bilo ubitih 624, ranjenih pa 21.433 oseb. Praviijo, da je to skoraj za 50% manj, kakor v istem času lanskega leta.

Kaznovana ljubezen. Blizu vasi Kožuh v Bosni je 23letna Minka Živkovičeva pāsala v planini živino. S sosednega pašnika je prišel k nji mladi pastir Obrad Bijelič in tu sta se v samotni planini po svoje zabavala, kakor se pač more zabavati dvojce mladih ljudi, če ju nihče ne moti. Medtem se je pripodil vihar in začelo je deževati. Minka je razpela svoj veliki kmečki dež-

kril že v prvih dneh; doplina v deblu največje črešnje, se mu je kot tajna zakladnica njegovih najmilejših, od očeta izdelanih glinenih kipcev, še posebno priljubila; krošnje najbližjih dreves niso mogle skriti njegovim ostrim očem obilice ptičjih gnezd, katerih prebivalci so ga v začetku preplašeno sprejeli, pa so se kmalu privadili njegovim vsakodnevnim obiskom in so ga z vriščem pozdravljali.

Danes ga je zanimal velik polž, ki so se ga lotile mravlje. Revez se jih je otepal, kakor je vedel in znal — in se jim je s svojim počasnim begom, ki ga niti z največjim trdom ni mogel pospešiti, skušal rešiti ter je junaško zavil na prašno cesto.

»Hitreje! Brže!«, mu je prigovarjal in ga vzpodbujal Boris. Al polž ni mogel več. Prah mu je izpil vso slino; počasneje in počasneje se je premikal ter se končno ustavil, se stisnil v svojo hišico in se menda sprijaznil z mislijo, da je predan usodi na milost in nemilost.

Porisu se je zasmilil. Dvignil ga je iz prahu in ga očistil mravelj. Potem ga je hotel položiti v grmovje, a prestrašil ga je glas, ki ga je zaslišal za sabo, da je obstal kot ukopan:

»Pazi! — — Proketo! — — Zakaj se ne umakneš? Kaj delaš na cesti?«

Boris se je ozrl in se znašel pred Martinovimi konji. Polž ga je ta'o zamotil, da je popolnoma pozabil, kam je zašel in je preslišal ropot voza, ki se mu je približal. A niti konja, niti voza se ni ustrašil toliko, kot ogromne postave Martinove, — vsaj v tem trenutku se mu je zadelo ogromna, — in njegovih ukazujočih pogledov, ki so ga prebadali.

»No, bo kaj? — Umakni se!«

Izpustil je polža. Ustrašil se je nenadnega srečanja in bilo mu je, kot da so mu otrpnile noge. Šele ko je Martinova roka preteče dvignila bič, ga je otrplost minila. Obrnil se je in se z vso močjo pogljal preko jarka.

Hop!

Drugi breg je bil vlažen. Spodrsnilo mu je da je padel in se potkol po rokah in kolenu ter začutil močno bolečino v desnem gležnju. Trenutek je obležal, — občel ga je občutek sramu in jeze in zasmilil se je samemu sebi, da so mu solze stopile v oči, — — potem se je poskušal dvigniti. Rane so ga zasketele in zastokale je.

»Te hudo boli?«, ga je vprašal Martin tako prijazno in sočutno, da se je Borisu zdelo, kot bi ga bil vprašal nekdo drugi in ne Martin.

Odkimal je, čeprav ga je bolelo. Martinova prijaznost je povečala v njem občutek jeze in brcnil je z nogo proti njemu, ki je stopil z voza in se mu približal, da bi pogledal, kako in kje se je potkolkel.

»Pusti me! — Pusti me!«

Toda Martin ga ni poslušal. Odtrgal si je kos rokava od srajce, ga namočil v studencu in mu začel izpirati kri s kolena.

»Nočem!... Pusti me!... Nočem!...«

Boris se je izvijal in uporabil vso svojo ihto, da bi se Martinu iztrgal iz rok, kar pa se mu ni posrečilo, dokler ga ni z vso silo, kolikor jo je zmožel, ugriznil v rame. — Martinova dobrota ga je bolela; hotel ji je ubežati; zdelo se mu je nekaj nenaravnega, nenačnega, nemogočega. Da mu jo je napravil kdo drugi, bi jo bil sprejel drugače in hvaležno, ... toda od Martina?! Ne, od njega je ni mogel; ni je smel, — vsaj občutil je, da je ne bi smel... In vendar mu je prijetno dela, — saj se je tako redko kdo pobrigal zanj ali mu rekel prijazno besedo.

nik in oba sta se stisnila pod njim. Nenačoma pa je v okovano dežnikovo palico udarila strela: Minka je bila pri priči mrtva, Obrada je pa vsega opalilo in vrglo daleč proč. Praznoverni ljudje sedaj trde, da ju je kaznoval bog radi pregrešne ljubezni.

V sibirskem Altaju je dala sovjetska vlada pogozditi en milijon hektarjev goličav, da bi se očuvale nekatere redke živali in ptice, ki se nahajajo samo še v teh krajih.

Zagrebska nadškofija poseduje 7000 hektarjev zemlje in razne objekte in zgradbe v vrednosti 45 milijard dinarjev.

Ruski pisatelj Kuprin, ki je ves čas po revoluciji živel v emigraciji v Parizu, se je nedavno vrnil v Rusijo. Sovjetske oblasti so mu vrnilo njegovo nekdanjo vilo v Hatčini, kjer zdaj mirno živi in piše.

Nevarnost v žepnem robcu

Ravno v žepnem robcu se nabira največ bolezenskih kali, katere prete vedno z okuženjem, ako se jih pri pranju ne uniči. Zato: Schichtov Radion! Pri kuhanju razvija na milijone kisikovih mehurčkov, ki prodirajo skozi perilo ter ga temeljito operejo in razkužijo.

SCHICHTOV
RADION
pere vse higijenično čisto

»Ali iz tovarne je,« si je skušal dopovedati. »In ono, kar so napravili z očetom?!«

Nezadovoljen je bil s samim seboj. Nekaj mu je prigovarjalo, naj bo hvaležen Martinu, ki se mu je pokazal tako dober in prijazen, — obenem pa se je čutil krivega, kot da je prekršil svojo obljubo. — Tisto zadovoljstvo, ki ga je občutil, ko je ugriznil Martina, ga je kmalu minilo, — — skoro mu je bilo žal, da je to napravil in na jok mu je šlo. Vendar je stisnil zobe in se kljub temu, da ga je močno bolela noga, hitro izgubil med grmovjem.

Par dni ga potem ni bilo videti. Martin je pozabil nanj, — toda drugi teden ga je nenadoma spet zagledal na cesti. Bolj bled se mu je zdel kot zadnjič in nič veselega, otroškega ni našel v njegovem plahem pogledu, drobceni postavi in dolgih, golih rokah, ki so nekaj stiskale k prsim.

»Kako je mali? — Te še boli?«

Nategnil je vajeti ter zavrnil voz, da se je ustavil prav ob Borisu.

»Se me še bojiš? — — Prisedi!«

Boris se je povzpел na voz, prijel Martina za roko in se stisnil k njemu.

»Ti si dober,« mu je rekel tiho in oči so se mu napolnile s solzami. »Rad te imam.«

Martin ga je pobožal po laseh in pognal konje.

»In čigav si pravzaprav? — — Zadnjič sem te prvokrat videl.«

Boris je stisnil kolena k sebi in vzdihnil. Težko mu je postalo pri srcu in žal mu je bilo, da se bo prijateljstvo, ki ga je komaj sklenil, tako kmalu končalo. Prepričan je bil, da bi se moralo končati, če bi Martinu povedal čigav je — in izpustil je njegovo roko.

»Pa mi povej vsaj kako ti je ime?«

»Boris. — — Boris Mlakar,« je pristavil še tiše.

»Ah,« se je začudil Martin, »Mlakarjev si?«

»Sem,« je pritrdil Boris in začutil, da mu je kri udarila v lica.

»Potem si sam... Nikogar nimaš,« se je spomnil Martin po kratkem molku.

»Da, sam... Nobeden ne mara preveč zame.«

»Tudi jaz sem sam. — Bi rad stanoval z mano? —«

»Rad bi,« se je razveselil Boris in ga spet prijel za roko. »Zakaj si mi tako dober?«

Nočilo se je. Konji so se upehali in oznojili. Martin jim je pustil počasnejšo hojo. Kolesa težko naloženega voza so bolestno škripala. Martin se je zleknil nazaj na opeko in prepustil vajeti Borisu. Na jugu se je oblačilo; velik mesec se je leno dvigal izza hriba, večernica je čudno drhtela. Okenca po hišah so začela mežikati: v sobah so prižigali svetiljke. Polje se je umirilo v srebrnobeli mesečini; od gozda sem ga je božal veter. Pred nizko hišo ob cesti je pela mlada žena uspavanko svojemu detetu, ki je zaspano jokalo, mencajoč si z debelušnimi rokami oči.

»Nekaj sem ti prinesel,« se je skrivnostno obrnil Boris k Martinu.

»Meni si prinesel?«

»Da! Poglej!«

Slonček iz žgane gline. Po dolgem boju s samim seboj ga je odločil za dar sprave. Nežno ga je pogladil, pa še enkrat stisnil k sebi in ga pobožno dal Martinu. In kar odleglo mu je, — lažje in veselje mu je postalo v duši, ko je videl, da se Martin ni niti začudil, niti zasmejal. — — marveč da je sprejel mali dar resno, kot bi mu ga bil dal nekdo drugi, nekdo starejši in ne otrok.

»Hvala,« je rekel Martin tiho, ga stisnil k sebi in ko ga je Boris pogledal, je videl, da ima vlažne oči, — — pa si ni mogel razjasniti zakaj.

(Konec.)

Brivci v Nemčiji morajo skrbno zbirati človeške lase in jih oddajati državi v industrijske svrhe, čeprav bi bili samo nekaj milimetrov dolgi. Porabljajo jih za izdelovanje klobučine (filca), za preproge, za polnjenje žimnic itd.

S svojevrstno industrijsko špijonažo se morajo otepati na Čehoslovaškem. Zadnji čas so na naslov raznih industrijskih podjetij pa tudi zasebnikov prihajale v velikem številu iz Nemčije tiskane vprašalne pole, kamor naj bi naslovniki vpisali značaj, ustroj, rentabilnost, kapaciteto itd. svojega podjetja in jih tako izpolnjene vrnili odpošiljateljem. Oblasti so odgovarjanje na te vprašalne pole kajpada prepovedale. — Čudno, da se nemški nacionalsocialisti poslužujejo na Čehoslovaškem tako zvitihi poti za svoje vohunstvo, ko ima-

jo vendar na Sudetskem 3 milijone svojih tovarišev nacionalsocialistov, vernih pristašev Henleina, plamenečega oboževatelja Hitlerja, ki mu je nedavno podaril krasen avtomobil za zasluge v »neosvobojenem ozemlju«.

Ameriška amatersko atletska zveza je prepovedala svoji ekipi lahkoatletov, ki se nahaja na turneji po Evropi, da bi nastopila tudi v Nemčiji, v deželi, kjer vlada rasiistična nestrpnost, kjer ni svobode govora in veroizpovedi.

Iz višine 10.200 metrov se je neki sovjetski pilot spustil iz letala s padalom na zemljo, kjer je srečno pristal. S tem je daleč prekosil vse dosedanje rekorde.

Sintetično maslo iz premoga so začeli izdelovati v Nemčiji. Dvomimo, da ga bodo gospodinjje vesele.

Za milijon hektarjev se je zmanjšala površina plodne zemlje v Nemčiji, ki jih je država porabila za letališča, vojne ceste, športna igrišča in podobno.

33 milijonov emigrantov je bilo na svetu leta 1919. Leta 1930. jih je bilo »samo še« 28 milijonov. Koliko bede in solz vsebujejo te številke?!

V novi svetovni vojni računajo, da bi se moglo v kratkem času mobilizirati 55 milijonov vojakov.

V mestu Neudorf v Nemčiji je bilo v tamošnji vojašnici ustreljenih sedem vojakov, ker so javno protestirali proti vmešavanju Nemčije v špansko državljansko vojno.

Na Angleškem je bilo v prvem polletju t. l. 40 letalskih nesreč, pri katerih se je ubilo 62 letalcev.

Mladinski dan „Vzajemnosti“ v Studencih pri Mariboru | v nedeljo, dne 15. avgusta t. l.

je lepo uspel. Dopoldne se je vršil v studenškem parku koncert železničarske godbe pod vodstvom kapelnika Schönherrja, ki je privabil obilo poslušalcev. Sodalnice so ob tej priliki prodajale cvetlice. Ob dveh popoldne se je zbrala pred gostilno Majhenič velika množica ljudi, predvsem mladine in se razvrstila v veličastno povorko, ki se je z godbo podala po glavnih studenških ulicah na prireditveni prostor, k bivši telovadnici D. T. E., sedaj Mraz. V sprevedu so vozili najprej delavski kolesarji iz Studencev, Pobrežja in Maribora s svojo zastavo, zatem člani društev »Vzajemnosti« iz Maribora, Pobrežja, Tezna in Studencev, omladinci so nosili transparente z vzpodbudnimi napisi. Povorki se je priključilo mnogo ostalih delavcev in delavk, vmes pa je pridno igrala godba železničarskih delavcev in uslužbenecv.

Na prireditvenem prostoru je stopil najprej na oder s. Haberl Ivan, ki je pozdravil goste v imenu studenške delavske mladine. S. J. Petejan je pozdravil v imenu starejše generacije in celokupne »Vzajemnosti«, orisal je položaj mladine v današnji družbi in povdarril, da bo mladina v svojem prizadevanju le tedaj imela uspehe, če se bo borila skupno s starejšimi sodrugi za skupne smotre, ki so: kruh, svoboda in demokracija. Za Strokovno komisijo je pozdravil

s. Stanko Vidovič, ki je vabil mladino v strokovni pokret, v katerem se že danes lahko praktično bori za izboljšanje svojega socialnega položaja, kajti le delavec, ki ima svoj kruh osiguran, je dovzeten tudi za kulturna vprašanja.

Sledile so razne deklamacije: s. Madjeral je deklamiral Čufarjevo »Mi proletarska mladina«, mariborska »Vzajemnost« je nastopila z govornim zborom »Mi nosimo plamen«, s. Haberl Fric je deklamiral: »Majhne senzacije, velike posledice«, s. Višnikar iz Tezna Mačkovo: »Mladini«, dve sodružici iz Studencev sta deklamirali Seliškarjevo: »Razsvetljeno okno« in Klopčičevo »Proletarska deca«. H koncu je s. Žižek iz Studencev z velikim občutkom in zanosom deklamiral Klopčičevega »Drežnika Andreja«, za kar je žel obilo priznanja. S tem je bil oficijelni del programa, ki je bil tokrat res čisto proletarski, zaključen. Proti večeru so studenški diletanti pod spretnim vodstvom s. Žižeka vprizorili odlomek iz »Sna kresne noči«. Številno občinstvo se je na veseličnem prostoru vse popoldne ob zvokih godbe neprisiljeno zabavalo. Najbolj oblegan je bil šotor z različno socialistično literaturo, po kateri so delavci pridno segali. Želimo si še več takih prireditev.

Katera slovanska orientacija?

A. V. razlaga v neki reviji, da bi morala postati orientacija mednarodnega socializma slovenska in slovanska, kajti »slovanska zavest je globoko ukoreninjena v slovenskih množicah« in pa »zato, ker ruskega carizma ni več«. Po tem nasvetu bi pospravili delavski pevski zbori socialistične pesmi v arhiv in bi povsod peli »Hej Slovani!« A. V., ki smatra svojo orientacijo za mnogo bolj levo in »progressivno« (ne vem, čemu ta tujka za oguljeno »napredno« frazo?) od socializma, naj nam dovoli, da ga poprosimo, da nam razloži podrobneje, katero slovansko orientacijo naj sprejmemo. Kajti stvar ni tako enostavna kljub temu, da ni več carizma, ki je pri predvojnih slovenskih intelektualcih vzbujal tako ganljivo slovanstvo. Ali naj sprejmemo rusko »slovansko« orientacijo, ki še v radio poje himno »Internacionala«, ali naj sprejmemo poljsko »slovansko« orientacijo, ki čuti v smrtinem sovraštvu do Čehov in Rusov najbližje krvne sorodnike v Madjarah in Nemcih, ali bi se odločili za ukrajinsko slovansko orientacijo, ki bi vse laže prenesla kakor to, da jim

Poljaki ne dovolijo najmanjših narodnih pravic, ali bi se oklenili tiste slovaške »slovanske« orientacije, ki Prage že zato ne mara, ker Praga ni rimska, ali bi si pomagali s tisto slovensko »slovansko« orientacijo, ki bi najrajši vrgla Čeha iz Podunavja in Francijo iz Evrope, ali bi iz oportunitizma sprejeli oficijelno hrvaško »slovansko« orientacijo, ki pod vodstvom »Matice Hrvatske« dokazuje, da Hrvati sploh niso Slovani, temveč Goti in da je Italija vse premalo dobila v svetovni vojni ter da Čehi neusmiljeno zatirajo uboge Madjare in Nemce, ali naj se pridružimo stari bolgarski ali črnogorski »slovanski« orientaciji, in ker so vsaki eni in isti slovanski deželi tako različne »slovanske« orientacije, ali naj po najnovejši modi sprejmemo trenutno veljavno uradno »slovensko« orientacijo, ali . . . dragi A. V., teh ali je toliko, da jim mi ne pridemo do kraja. Kdor je sprožil misel, naj jo razprede. Dotlej pa mislimo, da je najbolje, da ostanemo pri demokratični in socialistični orientaciji.

KNJIŽEVNOST

Kongres protifašistične književne internacionalne, ali kakor se uradno imenuje, »Mednarodni kongres književnikov za zaščito kulture«, (ki je nekaj čisto drugega kakor kongresi meščanskih Pen-klubov), se je vršil v juliju t. l. Začel se je v Madridu, (da so mu lahko prisostvovali številni španski in inozemski književniki, ki se bore na madridski republikanski fronti) in je nadaljeval svoje delo v Valenciji, v Parizu in Port Saint-Martinu na Francoskem. Predsedoval je znani nemški emigrirani književnik Heinrich Mann, ki se je v svojem nagovoru spominjal književnikov, ki so padli v bojih za svobodo v Španiji, zlasti španskega pesnika Federica Larcia Lorca. Posamezni delegati so poročali o zatiranju svobode izražanja in tiska v nekaterih deželah. Grški delegati so se pritoževali, da se v Grčiji po uvedbi diktature ne smejo več brati niti Platonova dela,

Francoski filozof Julij Benda je zagovarjal stališče levičarskih književnikov, ki hočejo v svojih delih ostati neodvisni borci za svobodo. Veliki francoski književnik Romain Rolland je opozarjal na nevarnost fašizma in poudarjal potrebo, da se vsi demokratični in svobodni duhovni strnejo v obrambi proti tej nevarnosti. Na koncu je kongres sprejel resolucijo, s katero izraža divljenje in solidarnost republikanski Španiji.

Ob obletnici smrti Maksima Gorkega so bile po Rusiji prirejene velike spominke svečanosti, ki so trajale deset dni.

Francoska vlada za književnost. Na predlog Udruženja francoskih književnikov »Societe des Gens de Letre«, proučava francoska vlada predložen načrt, kako bi se dvignilo zanimanje za književnost med vsemi Francozi, zlasti pri mlajši generaciji. Znameniti francoski pisatelj Gabriel Boissy predlaga, naj bi se vsakemu Francozu, ko dovrši to ali ono šolo, dalo na državne

stroške 15 do 20 knjig, ki si jih sam izbere. Na ta način bo vsakemu Francozu dan temelj za lastno knjižnico, ki si jo bo pozneje sam izpopolnjeval, ker bo njegovo zanimanje za knjige vzbujeno. Za izvajanje tega predloga bi država rabila letno približno 80 milijonov frankov, ki bi koristili ne samo pisateljem, ampak tudi založnikom. Dobra ideja, ki se na nekaterih ameriških višjih šolah že izvaja.

Na licitaciji rokopisov, ki se je vršila letos v Parizu, je bil najdražje prodan rokopis prof. Einsteina in sicer 34 popisanih strani za 34.000 frankov. (Kakor znano nemški profesor Einstein, autor relativitetne teorije, še živi v emigraciji v Ameriki.) Dalje je bilo prodanih 11 strani rokopisa S. Freuda za 24.000 frankov in neko dolgo, zelo zanimivo pismo Friedricha Engelsa je doseglo ceno 4500 frankov. V primeri s temi visokimi cenami je pa neko pismo francoskega pesnika Alfreda de Musset-a bilo prodano samo za tisoč frankov.

Žena v pravu Jugoslavije

V našem kazenskem zakoniku (k. z.) iz l. 1929. je žena popolnoma enakopravna z možem. Ona je popolnoma samostojna nosilka vseh pravic in dolžnosti z ozirom na odredbe kaz. zakonika. Vendar pa v kaz. pravu ni bistveno to vprašanje, marveč gre v glavnem zato, kako je urejena kazensko-pravna zaščita žene in njenih pravnih interesov. Gre za pravilno rešitev gotovih vprašanj, ki se globoko zajedajo v najvažnejše interese vsake žene. Eno tako vprašanje je n. pr. vprašanje splava, h kateremu se še povrnem. Prej se bom dotaknil določb kaz. postopka, kolikor se tičejo žene, potem bom prešel na kazensko pravno zaščito ženine spolne nedotakljivosti.

V kaz. postopku je žena popolnoma izenačena z možem. Za ženo so tu važna sledeča pravila: Žena kot zaročenka in zakonska žena ni dolžna pričati proti možu ali zaročencu. Pri telesni preiskavi pri ženskah smejo sodelovati izključno ženske osebe. Obsojeni nosni ženi se odgodi zaporna kazen, če bi imela roditi v zaporu. Enako obzirnost proti ženi narekuje zakon o izvrševanju kazni, odvzema prostosti. Obsojenka, ki še doji svoje dete, ga sme imeti v kaznilnici pri sebi, če nima koga, kjer bi otroka lahko varno spravila. Žene se dalje ne sme kaznovati z disciplinsko kaznijo, da se jo da v oкове; proti nosni kaznjenki pa ni sploh nobene disciplinske kazni. To so vse procesualno-pravne norme, ki se tičejo žene.

Odredbe našega kaz. zakonika, ki se nanašajo na ženo, se dajo razdeliti v dve grupi. Prvo tvorijo vse one odredbe, ki govore o zaščiti ženine osebnosti in predvsem ščitijo njeno spolno nedotakljivost. To so poleg splava ugrabljenja žene, posilstvo, zapeljevanje, prostitucija in zvodništvo ter okuženje s spolno boleznijo. V drugo skupino spadajo odredbe, ki govore o zaščiti zakona: prešuštvo, bigamija (dvoženstvo) in zavajanje v zakon z lažnimi predstavami. Ker se pravila te druge grupe enako nanašajo na oba spola, jih tu ne bom posebej obravnaval. Posebno skupino tvorijo dalje prestopki nezakonske matere.

Ugrabljenje je težak napad na ženino osebno svobodo in telesno nedotakljivost. Ta prastari običaj je pri nas še sedaj v rabi v južnih predelih države. Žena je pri takem načinu sklepanja zakona navaden objekt tuje sile, ki razpolaga z njo ker je močnejša. Zato je strogost § 246 kaz. zakonika na mestu. Ta norma je v toliko pomanjkljiva, ker odreja kazen le za slučaj, če storilec ženo prisili s pretnjo zločinstva ali prestopka, da stopi z njim v zakon. Možne so pa tudi pretnje brez zločinstva in prestopka. V takem slučaju ostane žena nezaščiten. Če n. pr. mož grozi, da bo odkril kako, za ženo kompromitirujoče dejstvo ali o njenih bližnjih, se § 246 še ne more uporabiti. Pri takem izsiljevanju ostane torej žena nezaščiten (cit

Čulinovič). Slična ugrabljenju sta prestopka po § 278 in 293 kaz. z. Sporen je v pravni literaturi pojem spolno neomadeževane ženske. Dočim nekateri mislijo, da je zakonodajalec mislil le spolno nedotaknjeno ženo, zastopajo manj ozkosrčni pravniki mnenje, da so s tem mišljene vse poštene, moralne žene. Kajti če enačimo spolno neomadeževano žensko osebo z osebami, ki so fiziološko še nedotaknjene, nedolžne, kakor se običajno izražamo, potem je zaščiten po § 278. k. z. odvzeta materam, ki nikakor niso več nedotaknjene; objekt odvedenja, da bi kdo z njimi izvršil nečisto dejanje so pa vse-kakor lahko.

Naslednji delikt, ki zadeva predvsem ženo, je posilstvo. Posilstvo je izsiljeno, izvenzakonsko spolno občevanje. Zaščitene so vse žene brez razlike. Tudi posilstvo izvršeno nad prostitutko je kaznjivo dejanje. Zaščiten je v toliko pomanjkljiva, ker ne ščiti žene v slučaju, da jo storilec prisili k spolnemu občevanju z grožnjo, da bo razkril kaka dejstva, ki bodo njo ali njene bližnje kompromitirale. Ščiti jo le, če jo s pretnjo istočasne nevarnosti za življenje ali telo prisili k telesni združitvi. Ravno tako je nedostatek določbe to, da se prestopki preganjajo po službeni dolžnosti in ne šele na predlog žene. S tem se ženi vzame vsaka možnost rehabilitacije, ker se obesi na veliki zvon za ženo onečašujoče dejstvo. Zakon bi moral prepustiti ženi, da odloča o tem, dali bo storilca preganjala ali ne. Slična posilstva sta prestopka po § 273, ki ščiti maloletnice in po § 277. Tu je zlasti nevzdržna razlaga, da misli zakon s spolno neomadeževano žensko le nedolžna dekleta. Pri tej razlagi ostanejo nezaščitene vse matere, ki so ravno danes v poklicih izpostavljene takim izpadom.

Posebne ozire ima naš kaz. zakonik na nezakonske matere. Po § 170 se nezakonska mati kaznuje blažje če umori svoje dete, kakor če to stori zakonska mati. Zakonodajalec upošteva tu položaj nezakonske matere po porodu, ko se često radi bede in obsodbe bližnje ji okolice odloči k detomoru. Enako stališče napram nezakonski materi zavzema zakon pri splavu.

Največje važnosti za vsako ženo je vprašanje splava in pravna ureditev tega vprašanja. Znano je, da se je zdravniški kongres leta 1935. zrekel pri nas za socialno indikacijo splava (splav iz socialnih razlogov). Podal bom stališče pravnikov do tega vprašanja. Tudi med njimi sta dve struji, ena za uzakonitev splava, druga pa proti nji. Med prve štejem autorja odlične knjige: »Žena v našem kazenskem pravu« dr. Ferda Čulinovića. Na njegova izvajanja bom predvsem navezal svoja izvajanja v tem delu svojega članka.

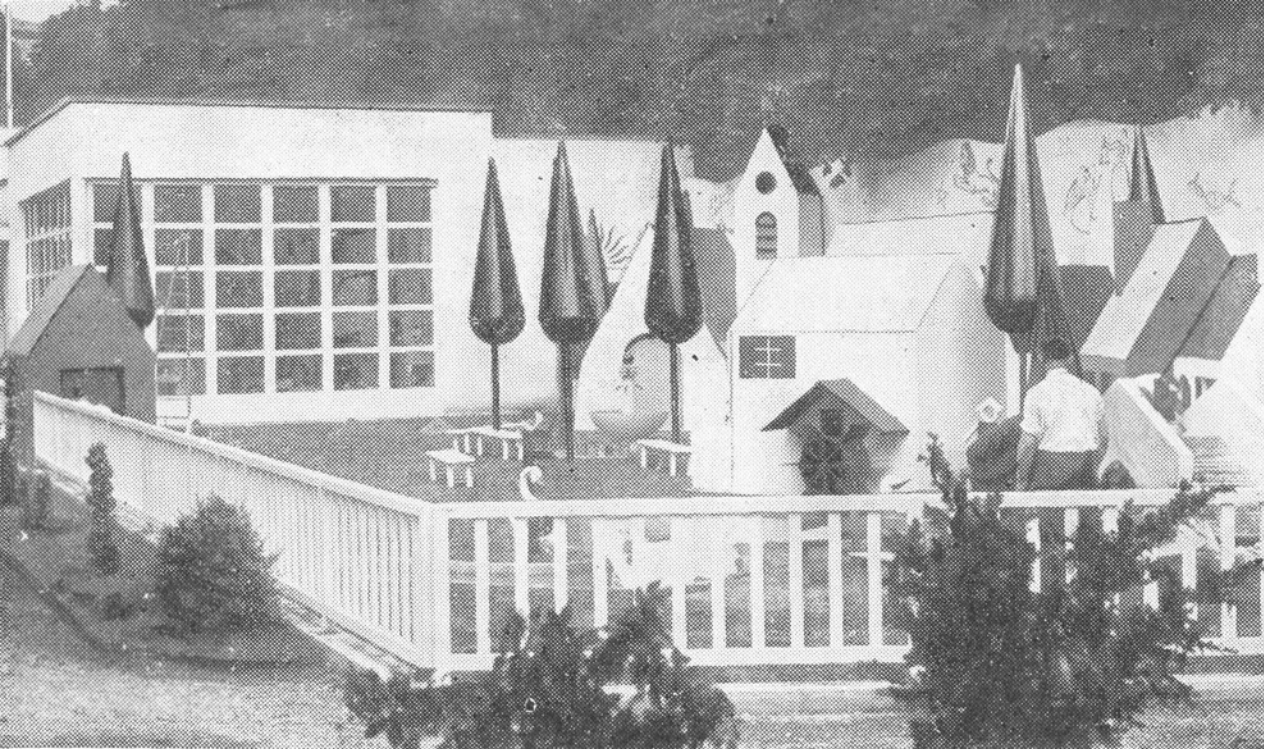
Naš kaz. zakonik je v vprašanju splava v toliko naprednejši od mnogih kaz. zakonikov drugih držav, da stoji na stališču medicin-

da si izpopolni svoje pomanjkljivo literarno znanje. Pokopan je zločinec, vstal je nov človek.

Čista nacionalistična »umetnost« V Münchenu so z največjimi svečanostmi odprli novo »Hišo nemške umetnosti«, ki so jo zgradili na povelje Adolfa Hitlerja namesto pogorele starodavne »Steklene palače«. Otvoritve so se udeležili poleg Hitlerja skoraj vsi vodilni člani današnjega nemškega režima. Otvoritveni govor je imel Hitler sam, ki je govoril skoraj dve uri. Po njegovem mnenju je nastopil sedaj čas, da ustvarijo nemški umetniki nemškemu narodu svojstveno in samobitno nemško umetnost, ki bo vsa zakoreninjena v nemškem narodu in nemški zemlji. Kakor se je otrese nemški narod vseh vplivov po-

Iz dosmrtno ječe je bil pomiloščen in izpuščen kot priznan pisatelj, Poljak, Sergij Pjasecki. Ob času ruske revolucije je bil častnik rdeče armade. Ko se je ustanovila samostojna Poljska, se je vrnil v domovino in se kot poljski častnik boril v rusko-poljski vojni. Po končani vojni je ostal sicer rezervni častnik, a brez sredstev za življenje. Zašel je v slabo družbo in postal član neke tihotapske organizacije, ki je imela ob rusko-poljski meji bogato polje za udejstvovanje. Pri tem je prišel v zvezo s slučajem nekega umora. Bil je ujet in obsojen na smrt, pozneje pa pomiloščen na petnajst let ječe. V jetniški celici je obupaval in skoraj osivel, čeprav mu je šele 36 let. Neki znanci so mu izprosili ugodnost, da je smel dobiti v celico svinčnik in

vsak dan eno polo papirja. Začel je pisati svoj prvi autobiografski roman, ki so ga pozneje njegovi znanci iztihnopali nekemu varšavskemu založniku, ki ga je izdal na 400 straneh pod naslovom »Ljubimec Velikega Medveda«. Ta roman je vzbudil ogromno pozornost in odobravanje po vsej Poljski. Vsi literarni krogi in časopisi so pošiljali predsedniku republike prošnje, da pomilosti in vrne življenju tega človeka. In po enajstih dolgih letih, kolikor jih je prebil v ječi, je bila ta prošnja končno uslišana: zapustil je celico, v katero je stopil kot mladenič, sicer svoboden, a kot sivolas mož, podkopanega zdravja. Založniki so mu založili še ostala dela, kolikor jih je napisal v ječi, in s temi sredstvi bo odšel v kako zdravilišče, da si popravi zdravje in

Pariška svetovna razstava — vogal ženskega in otroškega paviljona

ske indikacije splava, t. j. v slučaju nevarnosti za življenje noseče žene dovoljuje umetno prekinitev nosečnosti — splav. Če pa take nevarnosti ni, pa žena splavi, se kaznuje po § 171. z zaporom do 3 let. Kdor pa da noseči ženi z njenim privoljenjem kako sredstvo za odpravo plodu, se kaznuje s strogim zaporom do 5 let. Če to stori zdravnik ali babica, se kaznujeta z robijo to 5 let. Enako se kaznuje, kdor da tako sredstvo ženi proti njeni volji. Če žena umre, se kaznuje storilec z robijo najmanj 5 let. Nezakonsko mater, ki splavi, oprostí sodišče lahko vsake kazni, drugim materam pa sme v posebno lahkih primerih omiliti kazen po svobodni oceni.

Sedanja ureditev tega vprašanja ne odgovarja potrebam naše žene in je naravnost v nasprotju z njenimi osnovnimi pravicami kot človeka in nosilca prava. Omejuje jo v njenih najosnovnejših pravicah na njeno telesno integriteto in osebno svobodo. Pravno gre namreč pri splavu za interesni spor med pravicami zametka plodu in pravicami nosne matere. Zametek smatra kaz. zakonik že za osebnost, t. j., da si fiziološko še ni osebno, se pravno smatra že za to in se mu nudi zaščita pred vsakim posegom v njegovo telesno bitnost celo pred posegom lastne matere, ki ga nosi pod srcem in katere del je. Kaz. zakonik ščiti zametek, ne ščiti pa matere. Nosno ženo vežejo pravice zametka, ki ga ščiti kaz. zakonik in proti svojim očitim interesom mora dopustiti, da se zametek v njej razvije v popolnega človeka. Le v slučaju nevarnosti za življenje nosne matere in da se odvrne neizogibna nevarnost za njeno zdravje, se daje ženi prednost, kot večji socialni vrednosti. V vseh drugih slučajih pa ščiti zakon plod. »Na ta način se torej ustvarja paradoksalno stanje, da se radi interesov bodoče osebe, ki lahko tudi radi drugih prirodnih in neodklonljivih razlogov sploh ne nastane, da se radi intere-

sov takega negotovega bitja žrtvujejo vidni interesi razvitega in socialno pozitivnega bitja, nosne matere« (Čulinović).

«Tako dokazuje pravna ureditev splava, da je v našem kazenskem pravu žena podrejena lastnemu plodu. Interesi tega so važnejši od interesov žene, žena je postavljena enostavno v službo zametku, ki ima od trenutka zaploditve svojo pravico na integriteto, a s tem se istočasno ukine enaka pravica žene. Taka pravna ureditev splava ni v skladu s pravico žene kot nosilke pravic in dolžnosti, kot osebe, ki mora imeti zagotovljeno pravico na lastno nedotakljivost proti vsem in vsakomur.

Le v slučaju skrajne sile, če gre za življenjsko nevarnost za nosečo ženo dovoljuje 3. odstavek § 173. splav. Odredba tega odstavka pa je pri vsem tem še silno komplicirana. Nosna žena, ki hoče splaviti, se mora javiti oblasti, kar stori zdravnik. Nato jo pregleda tričlanska zdravniška komisija, ki izreče svoje mnenje. Komisija sestavi o pregledu zapisnik in prekinitev nosnosti se dovoli le v slučaju, če so vsi člani komisije soglasni za to. Če ni soglasnosti, sklepa komisija o tem, kedaj bo ženo zopet preiskala. Ta procedura je torej tako komplicirana in za ženo utrudljiva, da se ji bo podvrgla malokatera žena. Ureja jo uredba z dne 16. aprila 1930. Za slučaj pa, da v kraju ni treh ali vsaj dveh zdravnikov in da gre za slučaj, ki ne trpi odloga, ko porodnici preti neposredna nevarnost za zdravje, pa zdravnik lahko izvrši splav, ne da bi sklical komisijo. V praksi se vrši splavljanje seveda mnogo bolj po tem drugem postopku.

Ta nepopolna ureditev vprašanja splava ima sledečo temno stran, ki močno govori proti današnji polovični ureditvi splava. Po čl. 13. navedene uredbe je delo zdravniške komisije brezplačno, če gre za slučaj v bolnici. V privatni praksi pa je delo komisije brezplačno le

kvarjenega zapada v političnem življenju, tako se mora otresti sedaj tudi škodljivih nenemških vplivov v umetnosti. Časi ko se je govorilo v Nemčiji o umetniških epohah gotovih obdobjih ne glede na narode, ki so ta umetniška obdobja snovali, morajo za vedno miniti. Nemški narod ne bo imel več renesančne, gotske ali celo »moderne« umetnosti, nego samo svojstveno nemško umetnost. Časom mazaštva je v nemški umetnosti odklenkalo. Nemški genij mora ustvarjati umetniška dela, ki bodo večna in zato resnično umetniška. — S posebnim naglasom je poudaril Hitler, da je trdno odločen pomesti v nemškem umetniškem življenju z vsemi frazami, kakor je to že storil v političnem življenju. Nova nemška umetnost ne sme potrebovati »raz-

lagalcev«, ki jo bodo šele tolmačili narodu z več ali manj praznimi frazami, nego mora biti tako jasna in vsakomur razumljiva, kakor razumljivo nemštvo. — Kaka bo ta čista nemška kultura, lahko sodimo že po tem, kaj danes ustvarja »nemški genij«. Kar je vrednega, izide vse v inozemstvu, v Nemčiji pa izhajajo samo patriotske brošure in plakati. — Ob tem Hitlerjevem govoru naj se malo zamislijo naši samobitni, pretirani slovenski nacionalisti.

Društvo prijateljev italijanske knjige v Zagrebu. Kakor poroča tržaški »Piccolo delta Sera« iz Zagreba, je bilo tamkaj ustanovljeno društvo »za gojitev tesnejših stikov z italijansko kulturo in umetnostjo«. Društvo se službeno imenuje »Društvo prijateljev italijanske knjige«. Za prvega pred-

sednika je bil izvoljen pisatelj Kerbin Šegvič. v odboru pa so med drugimi Štefan Prijatelj, Vladimir Radič (sin pok. St. Radiča), dr. Barac, prof. Ujević, dr. Lukas, dr. Dreanović itd. Novo društvo bo imelo italijansko knjižnico in čitalnico ter bo vršilo kurze italijanskega jezika. — Da bi se v Italiji ustanavljalo slično društvo ljubiteljev slovenske, hrvaške in srbske knjige, »Piccolo« ne ve poročati.

Tovarna romanov v Ameriki. Nek podjeten Američan je v New Yorku ustanovil posebno podjetje, ki takorekoč po tekočem traku proizvaja romane in novele. V tej mehanizirani založbi je zaposlenih okroglo 50 mladih pisateljev v raznih kategorijah, po sistemu delitve dela. V prvi kategoriji so ustvarjalci idej. Sede vsak zase v po-

tedaj, če ima pacientka po zakonu o bolnicah pravico revnih. Vse ostale žene morajo plačati vsakemu članu komisije nagrado. Te pristojbine sicer niso visoke, vendar za siromašne žene kljub temu nedosegljive. Poleg nagrade komisiji, je tu še zdravniški honorar za operacijo. Iz denarnih razlogov se tedaj večina žen ne more poslužiti postopka, kakor ga predpisuje § 173 in uredba k temu. Koristi od tega imajo torej le premožne dame. »Radi tega pridemo do nevzdržnega položaja, da sodišča obsojajo po pozitivni zakonski normi radi nedovoljenega splava siromašne žene, ki so splavile iz velike potrebe, niso pa vsled dragega postopka mogle izpolniti pogojev 3. odst. § 173, ne kličejo se pa na odgovornost one žene, ki imajo finančno možnost, da izpolnijo pogoje, ki jih zakon nalaga, da postane splav dovoljen. Prve se kaznuje, ker so revne, druge se pa ne kaznuje, ker so bogate« (Čulinović).

To je prvi absurd in nezaslišana krivica, do katere vodi današnja polovična in kompromisna ureditev splava pri nas.

Naš zakonodajalec je torej pri ureditvi splava v kaz. zakoniku upošteval medicinsko indikacijo, pustil pa je ob strani nič manj važne socialne, principieline in evgenetične razloge, ki govore za dovolitev splava. Vsak izmed teh tvori skupnost vitalnih ženinih interesov, ki bi jih pravo moralo ščititi.

V današnji brezposelnosti in krizi otroci gotovo niso več »božji blagoslov« za nepremožne rodbine. Če imamo vpogled v revščino 6, 7, 8 članskih delavskih in kmečkih družin, res ne moremo najti tehtnega razloga, zakaj siliti tako ženo, da naj rodi še devetega in desetega otroka. Pridige o spolni vzdržnosti pač ne morejo biti noben regulator za zaplojevanje otrok. Spolni nagon nadvlada često močnejšo voljo kot jo ima izmučeni delavec. Ne glejmo pravičnosti v temu, da silimo mater s 5, 6 otroci, da postane proti svoji volji mati nadaljnemu otroku, ki ga nima s čim živeti in ki jo bo upropastil.

Kot razlog proti dovolitvi splava se navaja, da bi to privedlo do silnega padca rojstev. Dočim rojstva res stalno nazadujejo v državah, ki splavljanje kaznujejo, naraste nasprotno v Rusiji, kjer je splav, ki ga izvrši zdravnik, dovoljen, letno prebivalstvo za 3 milijone. Dalje se proti splavu ugovarja, da je za ženo škodljiv. Toda manjše zlo je dovoljeni splav, ki ga izvrši zdravnik, kakor pa tajni splav, ki ga izvrši predmestna mazačka. Tudi je manjše zlo splav,

sebnih kabinetih s pisalnimi stroji. Na posebnih mizicah so jim na razpolago slaščice, vino, likerji, črna kava, sadje, cigare in cigarete, kar si kdo zaželi! Dolgo razmišljajo in hodijo z neslišnimi koraki sem in tja po preprogah, dokler jim ne šine v glavo odredilna, sijajna osnovna ideja, ki jo v par vrsticah hitro napišejo na stroju in listič takoj odpošljejo po tekočem trahu v oddelek druge kategorije, kjer dobi ta ideja razvojno ogrodje in se razdeli v posamezna poglavja. Tak osnutek gre potem v tretji oddelek, kjer se razprede, podrobno obdela in zabeli z raznimi dvomljivimi literarnimi ocvirki, ki so širokemu očinstvu pogodu in dobi roman ali novela svojo končno obliko. Ta zadnja kategorija ima že bolj značaj literarnih težakov, kajti predpisano je, da mora vsak sotrudnik napisati dnevno najmanj 16 strani. Ta mehanizirana literarna založba izborna zasluzi in uspeva in s svojimi proizvodi polni vse magazine in revije širom Amerike. To so večinoma pustolovne in kriminalne povesti, brez kake vrednosti, ki nam za nje ni treba biti žal.

ŽENSKO RAZNO

Vsem ženam in materam!

Ob priliki obletnice španske meščanske vojne, je Dolores Ibarruri, La Pasionaria obelodanila ta-le manifest:

Materam v Nemčiji in Italiji! Svetujte svojim sinovom, naj se ne prihajajo vojskovat v Španijo. Recite jim, da jih španski delavci, žene in možje ne sovražijo,

niti ne čutijo maščevanja do njih, ker se Španija bori za svobodo vseh narodov!...

Katoliške in protestantske matere, matere vseh načel in nazorov, vseh ras in vseh ver! Mislite na trpljenje španskih mater, pomagajte nam! Primanjkuje nam zavetišč za našo deco in naše žene, ker so jih razrušili fašistični avioni, ker jih je uničila vojna.

Borite se za to, da bodo iz naše zemlje odstranjene tuje čete, ki uničujejo naše vasi in naše pokrajine, ki ubijajo naše otroke, pošiljujejo naša dekleta, mučijo naše žene.

Žene in matere vsega sveta, pomagajte nam!

Zabukovskim sodružicam!

Vaš dopis nam je prav razveselil, saj nam je pokazal, da pridno berete »Vzajemno Svobodo«, da vzamete njeno vsebino resno in da znate biti disciplinirane — to so pač same resnične prednosti delovnega človeka. Pravite, da so naša vprašanja razgibala sodružice v »Vzajemnosti«, da so se tudi najbolj mrtve poživele pri Vaših diskusijah o teh vprašanjih. Ko bi naša vprašanja ne imela nobenega drugega uspeha kot to razgibanost, pa moramo biti kar zadovoljni. Res je, kakor pravijo Vaši sodruzi, da so ta vprašanja bolj osebna značaja; vemo, da možki taka vprašanja bolj neradi obravnavajo v skupnih razgovorih. Bolj so vajeni organizatoričnih in načelnih vprašanj. Toda oni morda pozabljajo, da je nešteto vprašanj, ki so za žene bolj bistvena kot za možke, zlasti pa, da je ženski odnos

Zakaj tako malo sladkorja?

V vsakem Kneippovem zrcu je 3/4 dragocenega praženega sladnega sladkorja. Potem tudi ni čuda, če je treba le še prav malo sladkorja za dober, zdrav zajtrk iz

Kneippove sladne kave

kakor pa šesti, sedmi, osmi porod za ženo, izčrpano delavko in mater, ki ji pomeni vsak nov otrok večjo bedo, pamanjkanje in skrb.

Eugenetično indikacijo za splavljanje označuje težnja, da se zagotovi zdrav zarod in preprečijo rojstva idiotov in kretenov. V to svrhu se naj dovoli splavljanje plodov, ki ga je zaplodil idiot, božjaštnež, sifilitik ali pijanec iz navade. To je stališče eugenetične indikacije.

(Dalje prihodnjic.)

do osebnih zadev drugačen, da so te zadeve danes še središče ženskega življenja, da je često vsa ženina bodočnost odvisna od ureditve baš teh osebnih zadev. Zato so ženi ta vprašanja najbližja in jo najbolj zanimajo. A če hočemo ženo razgibati, aktivizirati, ne smemo začeti pri stvarih, ki so njenemu bistvu tuje. Poleg tega je pa popolnoma pravilno, da vsak človek razmišlja o sebi, saj je lastno življenje in lastni položaj često izhodišče k širšemu in globljemu spoznavanju razmer in družbe. Saj so navadno tudi dejstva, ki jih vsebujejo na videz zgolj osebna vprašanja sociološkega (= družbenega) izvora.

Prepričani smo, da v Vaši lepi in vzorni solidarnosti diskusija o teh vprašanjih ne bo kamen spotike, kar bi morali resnično obžalovati. Ponovno izražamo veselje nad Vašim zanimanjem in Vas lepo pozdravljamo. Družnost!

Mednarodna liga žen za mir in svobodo je imela te dni v Luhačovicah na Češkem svoj kongres. Udeležile so se ga mnoge zastopnice raznih držav, tudi Indijke in ameriške črнке. Kongres je protestiral proti priznanju generala Franca, proti osvojevalni politiki Japoncev v Kini, proti preganjanju inorodcev iz rasne ali nacionalne mržnje in proti fašizmu. Manifestiral pa je za mir, svobodo in demokracijo. Iz naših ženskih društev ni o tem kongresu nič slišati.

Kitajska filmska igralka, slavna Šen-Po-Erh često obiskuje bojišče in bodri kitajske vojake v borbi proti Japoncem.

NEGA DOJENČKA

Poleg hrane sta kopel in spanje najvažnejša predpogoja za dojenčkovo zdravje.

Dojenčka je treba vsako jutro redno in temeljito okopati in to najboljše vedno ob istem času (okoli 7. ure zjutraj) in pa pred jedjo. Paziti moramo tudi na to, da ni prepiha, ker bi se lahko otrok prehladil.

Pred umivalno bano si pripravimo blazino, na katero položimo gumijasto podlogo in čez to mehko plenico. Otroka položimo na to blazino in ga namilimo izven bane, ker nam otrok v vodi kaj rad zdrсне iz rok. Seveda mora biti zato soba dovolj topla. Nato vzamemo mehko krpo in namilimo dojenčku najprej glavo, vrat, prsa, trebuh, ramena, roke, hrbet, noge in nato previdno mesta med nogami, zlasti skrbno gube. Ko smo to opravili, splahnemo otroka v vodi (z levo roko ga držimo, z desnico oplakujemo), pri tem pa moramo paziti, da mu ne kane voda iz bane v oči, nos ali ušesa in usta. Otrok je sedaj umit, položimo ga na pripravljeno kopalno cunjno, ga v njo zavijemo in ga osušimo. Pri tem moramo zopet paziti na to, da ne odrgnemo kožnih gub, ki so pri dojenčku zelo občutljive. Ko smo otroka osušili, ga pokrijemo in mu šele sedaj umijemo obraz. V ta namen uporabljamo posebno skledo, ki služi vedno le za umivanje obraza. S kosom vate izmijemo otroku obraz, za vsako oko vzamemo drug kosmič, da se morebitna bolezen enega ne prenese na drugo. Tudi na to je treba gledati, da brišemo vedno od zunanje proti notranji strani.

Tudi nos in ušesa očisti z vato, ki jo med prsti zasukaš v svajek. Nikdar pa ne uporabljaj v to svrhu ostrih predmetov (zalasnic).

Po kopeli si ogledamo nohte dojenčka in če je potrebno jih obrežimo, da se otrok ne bo mogel praskati. Nikdar pa mu nohtov ne smemo pogrizti ali odtrgati. To je nehygienično, pa tudi nohte lahko na ta način ranimo.

Ko je vse to dovršeno, dojenčka napudraj ob zgibah, ga zavij in položi v posteljo nakar naj dobi hrano.

Tudi spanje je za dojenčka važno. V prvi dobi spi ves dan in se zbudi le ob času južine. Če se ne, ga moramo zbuditi, da bo imel vedno redno hrano. Saj po jedi takoj zopet zaspi. Če otrok v prvi dobi ponoči kriči, ga ne smemo razvaditi z zibanjem. Če ga pustimo, bo sam od sebe nehal jokati in se tako navadil prespati noč.

Dojenček naj spi v prostoru, ki je miren, zračen, svetel in v katerem ni prepiha.

Večkrat se mati ne more odločiti za to, ali naj da otroku dudo (cucelj) ali ne. Če je otrok zdrav, ga nikar ne razvadimo s tem. Saj je duda lahko prenašalka bacilov. Navadno ga privlečemo iz umazanega predala, obrišemo z roko ali v predpasnik, kar često povzroča težke bolezni, kar je huje, kot če otrok nekaj časa kriči.

Drugače je s tem pri bolnem otroku. Dostikrat mu duda povzroči olajšanje in ga zamoti, zato mu jo med boleznijo lahko damo. Pač pa je treba skrbno gledati na to, da je shranjena na čistem in da dela, ki ga damo otroku v usta, ne prijemamo.

Odgovori na 12 vprašanj

27 letna brezposelna služkinja piše:

1. Ne.
2. Čutila sem se zapostavljena za brati radi odvisnosti od starišev med tem, ko so se bratje te odvisnosti že otresli s tem, da so si bolj zgodaj začeli služiti svoj kruh.
3. O tem nisem razmišljala.
4. Moji načrti iz detinstva so obstojali v glavnem v tem: maščevanje nad vsemi krivicami, ki so se mi godile v detinstvu. Drugo so bile otročje fantazije nevredne imenovanja.
5. Sklenila sem, da se nikdar ne bom možila zgolj radi materijelnih dobrin, t. j. zato, da bi bila preskrbljena za življenje. Kajti takšno zvezo smatram za prodajo same sebe, za one malenkostne dobrine, ki jih pri tem mora žena še z delom zaslužiti.
6. Moški se od ženske pri rojstvu razen spolnosti ne razlikujejo. Malenkostne razlike med moškim in žensko povzročijo šele način življenja.
7. Tudi omožena žena naj ima svoj poklic, če jo to veseli. Gospodinjstvo smatram za poklic poklicev. Gospodinja je obenem kuharica, sobarica, perica, vzgojiteljica itd., a kljub vsemu temu gospodinjstva ne smatrajo za poklic.
8. Zakon naj obstoja iz obojestranske ljubezni. Le tak zakon je priporočljiv. Drugače je boljše, da se ženska ne poroči.
9. Ljubezen in spolnost sta glavna vsebina življenja samega sploh. (Duševna kultura je le izoblikovanje življenja.)
10. Za žensko je bolje da je pametna nego lepa.
11. Družabni red.
12. »Vzajemna Svoboda« naj prinaša še več takih vprašanj, toda ne toliko obenem, ker je naš ženski kotiček premajhen za obravnavanje vseh odgovorov. A če jih bo mnogo izostalo, bodo sodružice izgubile veselje. Tudi naj prinese kak slovar tujk. Tudi kako se pravilno izgovorijo in naglašajo nekatere nenavadne besede. Ako hočem biti odkrita, moram tudi protestirati, da bi se objavljale v našem že tako majhnem kotičku skice, ker te zavzemajo dosti prostora in bi radi tega morale izostati druge važnejše stvari. Tudi kakšnih pesmic za recitacije si želim. Pesmic, ki naj bi slikale življenje ženskega proletarijata.

Sem 34 letno dekle, po poklicu šivilja!

1. Kolikor se spominjam iz mojih otroških let pa do danes, si nisem nikdar želela, biti fant. Tudi mi žene imamo enake pravice do življenja kot moški. Ker nam pa še danes to ne pripada, si jih moramo priboriti.
2. Ker nimam bratov in sem najstarejša v družini, tega nisem čutila doma. Pač pa sem doma prišla v hude spore, ker so me hoteli zapostavljati in tega nisem pustila. Vztrajam tudi danes pri tem, da se hočem boriti za enakopravnost žene.
3. Marsikateri mož smatra ženo za manjvredno bitje in postopa z njo, kot s kosom pohištva. Tako je bil tudi pri nas vedno nesporazum. Vzrok temu je bila premala izobrazba v literaturi.

Pariz — Slavolok zmage

4. Že v zgodnji mladosti sem zelo stremela za izobrazbo. Res je, da sem se bolj težko učila, pa premagala bi bila vse ovire, da mi ni svetovna vojna pokvarila vse moje skrite načrte, ki sem jih gojila. To je bila zelo težka bol za mojo mlado dušo, in ni mi ostalo drugega kot, da sem se poprijela šiviljske obrti. V uteho so mi bile knjige, pri katerih sem našla razvedrilo, tako da mi je neštetokrat to škodovalo pri delu.
5. Izkušnje, ki sem jih doživela skozi vsa leta, so bile takšne, da se nisem mogla odločiti za zakonski jarem. Kaj mi bo prinesla bodočnost, tega ne vem.
6. Človeška narava je dualistična tvorina — napol ženska in na pol moška. Snovanje misli je pri moškem velepoteznejše, pri ženski jasnejše. Nobeden ne prekaša drugega. Nobeden ni sam na sebi popoln. Moški in ženska sta šele popolno človeško bitje.
7. V državah, kjer so ženam priznali enakopravnost, se tudi poročene žene udeležujejo v raznih poklicih, ker ne smatrajo zasebnega gospodinjstva kot poklic. Tam je družabni red popolnoma drugačen. Tam je zakon res lahko iz ljubezni, ne pa iz materijalizma. Pri tem pa tudi ne pozabijo na mladino. Ker vedo, »bodočnost je mladina«. Tam se vzgajajo otroci brez razlike vsi v zavodih in bodo res enkrat pravi člani človeške družbe. Siromašne matere morajo vzgajati svoje otroke same, vsaka po svoji zmožnosti. In zgodi se, da je v svoji materinski ljubezni zaslepljena in pusti otroku kar bi ne smela. To pa otroku v poznejših letih škodi.
8. Če si najdeš sorodno dušo in stremita oba za istim ciljem, ki ju vodi v življenje, se mi zdi, da ni lepšega, kot takšen zakon. Ako pa tega ni, je pa bolje, da si sama.
9. To kar smo podedovali po naravi, mora biti človeku sveto in se ne da zatreti ali smatrati za greh. Seveda se mora vse vršiti sporazumno, brez nasilja, v lepih mislih in dejanjih.
10. V starih časih je bila edina dolžnost žene, da je bila lepa. Rekli so ji: »Bodi lepa — in molči.« Današnje življenje pa ne zahteva od žene samo lepote, temveč tudi pameti in razuma. Treba trdne volje in pa vztrajnosti, če nočeš, da te življenje potegne v svoj vrtnec, se igra s teboj, kot s kosom zmečkanega papirja. In od tam je težko najti pravi izhod.
11. Če bi jaz mogla napraviti po svoji volji, bi bil prvi moj korak to: da bi vsem enako razdelila dobrine, da bi ne bilo nobenega bogataša in nobenega reveža, niti osebnega sovraštva, pač pa bi se vsi veselili življenja. Kdor bi pa prekoračil moj pravilnik, bi bila pa neizprosna napram njemu.
12. Kako pridobiti tudi kmečko ženo, da stopi v naše vrste, in kako

se moramo skupno boriti za mir, svobodo in proti fašizmu; ako nočemo, da nas bo ta še bolj zaslužnil kot smo že. Slika fašistične Nemčije naj nam zadostuje: Kaj pomeni žena pri njih? Družnost!
s. Mica.

Mnenje 21letne tekstilne delavke:

1. Ne! Niti pomislila nisem na to.
2. Da, kratila se mi je osebna svoboda.
3. Opazila sem, da sta bila vznevoljena radi prevelikega števila porodov.
4. Da bi mnogo potovala, da bi spoznala tudi druge narode, njihove prebivalce, njih običaje in navade.
5. Da se ne bom možila, sem sklenila zato, ker se z družinskim življenjem ovira osebna svoboda.
6. To razmerje je odvisno od vzgojne metode. Lahko je žena več zmožna kakor moški ali pa obratno!
7. Gospodinjstvo smatram za poklic. Toda v današnjih gospodarskih razmerah je marsikatera žena prisiljena, da si išče zaslužka v industriji, ker moževi dohodki ne zadoščajo za prehrano družine, posebno če je ta številna.
8. Da se ne, ker se ji krati osebna svoboda!
9. Ni glavna, ampak samo dopolnilna vsebina življenja.
10. V prvi vrsti je potrebno, da je razumna. Lepota je postranskega pomena.
11. Zahtevala bi enakopravnost na vseh področjih svojega udeleževanja in da bi tudi drugim pripomogla do znosnejšega življenja.
12. S sedanjim programom sem prav zadovoljna!

Zaključna beseda k našim vprašanjem in odgovorom

S to številko zaključujemo vrsto odgovorov, ki smo jih prejeli na vprašanja, objavljena v tretji številki letošnje »Vz. Svobode«. Naj nam ne zamerijo tiste sodružice, katerih odgovorov nismo objavili. Vzrok temu je dejstvo, da smo morali radi pomanjkanja prostora izmed odgovorov, ki so si bolj podobni, objaviti samo po enega. Prihodnja anketa, po kateri so mnoge bralke našega lista izrazile željo, bo vsebovala manj vprašanj, tako, da bodo prišli lahko vsi odgovori na vrsto.

Glede odgovorov, ki smo jih dosedaj prejeli, je treba reči, da so pokazali veliko življenjsko zrelost naših sodružic, pravilno idejno usmerjenost, razumevanje težnje po ženski enakopravnosti in socialni pravičnosti ter silno željo po nadanjeni izobrazbi ter spoznanje pomena samoizobrazbe za delavstvo. Tega dejstva smo zelo veseli vsi, kajti zavedno ženstvo je vedno najboljšo jamstvo za napredek.

Vprašanja, ki so bolj osebna značaja in se nanašajo na življenje v družini, so pokazala, kako zdravo gledajo na življenje naše

žene in dekleta. Čeprav so opazle nesoglasje pri svojih stariših ter često tudi materino zapostavljenost, vendar zato ni nobena napravila sklepa, da se ne bi omožila, pač pa jo to opazovanje privede do spoznanja, da si je treba življenje drugače urediti, kot si ga je njena mati. Vendar se pa iz več odgovorov vidi, da marsikatera smatra zakon kot oviro pri svobodnem razmahu v delu. To je za delavsko ženo in mater povsem razumljivo, saj ji skrb za družino, včasih pa še delo izven doma vzame toliko časa, da mora popolnoma pozabiti nase in na svoje najmanjše razvedrilo in izobrazbo. A to je za zavedno ženo težko ter jo sili k razmišljanju: ali je prav, da je tako, da nekateri tonejo v izobilju vsega dobrega, človek mora pa stradati najpotrebnejše telesne in duševne hrane? — Zelo pravilno je tudi pojmovanje spolnega vprašanja in zakona. Prostdušen in naraven je odgovor o ljubezenskem in spolnem življenju: Brez ljubezni ni življenja. Pravilno ločijo ljubezen od gole spolnosti. Razumljivo je, da si vse želijo v zakonu soglasja in ljubezni, ki naj bo podlagi zakonskemu življenju. V tem smislu pravi 27letna brezposelna služkinja: »Zakon naj obstoja iz obojestranske ljubezni. Le

tak zakon je priporočljiv. Drugače je bolje, da se ženska ne poroči.»

Zanimivi so tudi odgovori na vprašanje: Ali naj bo ženska lepa ali pametna? To vprašanje sicer na videz ni kdove kako pomembno, vendar je pa značilno za današnji položaj žene v družbi. V odgovorih je značilno in zanimivo dejstvo, da prihaja »intelektualka« do spoznanja, da je za žensko bolje, če je lepa, delavke pa dajejo prednost razumnosti, češ da je le razumna žena enakopraven član družbe, da more le razumna žena koristiti svoji okolici in družbi. Iz teh odgovorov se pač vidi, da se med delavstvom tudi nelepa ženska lahko uveljavi, ter da pride tudi osebno na svoj račun dosti lažje kot pri meščanih, ki dajejo prednost lepoti in denarju ter jim je ženska razumnost često v napoto.

Podoba je, da je dosti zanimanja vzbudilo 7. vprašanje: »Ali naj ima tudi omožena žena svoj poklic? Ali smatrate gospodinjstvo za poklic?« Iz teh odgovorov je razvidno, da se naše žene pričenjajo zavedati pomena gospodarske samostojnosti in večina je le iz tega razloga za to, da ima tudi poročena žena poklic izven doma. Nekateri so pa zopet mnenja, da ima gospodinja dovolj opravka z družino, zato ne more delati še v poklicu. Vse so pa soglasne v tem, da je tudi gospodinjstvo poklic.

To vprašanje je brez dvoma eno najvažnejših, a tudi najkočljivejših. Gotovo je gospodinjstvo samo po sebi poklic kakor vsaka drugo zaposlenje, saj dela gospodinja isto, a navadno še mnogo več (vzgoja otrok!) kakor gospodinska pomočnica, ki jo prištevamo med poklicne delavke. Toda poklic, kakor ga razume napredna

žena, ima za poročeno (in neporočeno) ženo pomen zlasti radi tega, ker ji prinaša gospodarsko samostojnost, katero omogoča zaslužek. Prav v tem je pa razlika med gospodinjstvom in drugimi poklici. Gospodinja je vprežena po ves dan s čisto zelo duhamornim delom, pri tem je pa materialno popolnoma odvisna od moža in od njegove dobre volje. Če je mož razumen, pravičen in dober, žena te odvisnosti ne občuti kot pomanjkljivost svojega položaja; toda kjer je mož malovreden ali celo pijanec, ki se ne briga za njene potrebe, niti za potrebe otrok, tam žena bridko občuti svojo odvisnost. Posebno je pa hudo za tiste matere, ki morajo biti na svoja stara leta odvisne od svojih otrok. To bridko občutijo zlasti prevžitkarji na kmetijah. Spričo vseh teh dejstev premišljajo organizirane žene po raznih državah, kako bi se našel način, da bi se tudi delo družinskih gospodinj nagradilo (s posebnim zavarovanjem ali kakorkoli). Šele na ta način bi se gospodinjstvo lahko uvrstilo med prave, plačane poklice in bi se ženam omogočilo, da bi se mu z veseljem posvetile. Družba bi morala biti vsekakor tako urejena, da bi imela žena v izberi poklica popolno svobodo, da bi bila v vsakem poklicu tudi gospodarsko neodvisna. Le tako bi se lahko tista žena, ki to želi, popolnoma posvetila svojim otrokom in družini. In to možnost bi morala imeti vsaka žena. — Ker vidimo, da je za to vprašanje precej zanimanja med našimi ženami, bomo o njem o priliki priobčili daljši članek.

V odgovorih je dobil mnogo pobude za nadaljnje delo tudi naš ženski kotichek, kajti želje, ki so jih posamezne izrazile, so vsega upoštevanja vredne, saj kažejo željo po napredku in znanju.

Poljska ima 157 ženskih advokatov in 7 sodnic.

V Avstriji je bil prvi ženski shod l. 1848. Žene so ga sklicale v znak protesta proti znižanju plač. Tudi delavke, ki niso bile prizadete so protestirale in s tem dokazale svojo solidarnost. Posebna deputacija je šla k ministru, kar pa je ostalo brez uspeha. Zato je delavstvo (tudi možje so bili na strani žen) demonstriralo, pri čemer je bilo ubitih 18 delavk in delavcev.

Češka. Skoraj poteče leto od otvoritve »Žen. doma« v Pragi, ki nudi samskim ženam brez razlike stanu, starosti in poklica udobno in poceni stanovanje. Dom je moderno urejen in ima 800 sob, kjer je ženam na razpolago centralna kurjava, električna pečica za kuhanje, pralnica, šivalni stroji i. t. d. Palača, ki lahko sprejme pod svojo streho preko 1000 oseb ima tudi svojo bolnišnico s izurjeno postrežnico. Tudi za zabavo prebivalk tega doma je preskrbljeno s čitalnicami, radio-aparati, koncertno dvorano, kinom. Za sprejemanje moških obiskov pa so odrejene kavarne in elegantne govorilnice.

Da je ta dom res potreben, za to govori dejstvo, da so vse sobe oddane. Cena ni visoka in dom nudi ženam vse, kar danes rabijo v svojem stanovanju.

Ali bi ne kazalo postaviti takega doma tudi pri nas?

Kulta ženske rodovitnosti ne nahajamo samo pri primitivnih narodih Azije in Afrike, ampak še tudi po nekaterih krajih v Evropi. Nedavno tega je beogradska »Politika« objavila opis samostana Svetega Dimitrija, blizu Velesa v južni Srbiji, kamor od blizu in daleč romajo žene, da si izprosijo od mogočnega svetnika otroka, ker žena brez otrok pri priprostem ljudstvu ne uživa nobenega ugleda. To se vrši v tem samostanu pod vodstvom menihov z raznimi ceremonijami: najprej morajo iti trikrat okrog cerkve z belo in rdečo nitjo, ki z njo cerkev trikrat ovijejo. Zatem morajo iti k bližnjemu slapu, ki preko izdolbene skale pada iz višine. Iti morajo skozi votlino za slapom in katero žensko slap pri tem oškropi, se smatra za čisto, katere pa

ne oškropi, je podvržena grehu. Blizu slapa se nahaja velik, stožčast, črn kamen, na katerem mora žena po solnčnem zahodu najmanj eno uro sedeti in je pri tem ne sme nobena posvetna oseba motiti. Po vseh teh proceduralah morajo žene v samostanu prenočiti... Dvomim, da bi vse to res kaj pomagalo, . . . ali mistika ima do ljudi silno moč. Saj takozvani »zvonce želja« pri nas v Sloveniji (na Bledu in na Kumu) tudi niso nič drugega. Na Japonskem, na Malajskih otokih in v Indiji, so posebni templji z žrtveniki, izklesanimi iz kamna,

ki mu ženske darujejo in se nanj vse dajo, da bi dobile otroka. V Bataviji častijo v ta namen nek star top, ki je že čisto zbrušeno od vednega plezanja po njem.

Proizvajalci sladkorja so si na svoji letošnji konferenci v Londonu razdelili mednarodno sladkorno tržišče tako, da sme izvoziti izven države: Belgija 20.000 ton, Nemčija 120.000 ton, Madžarska 40.000, Holandija 1.050.000, Poljska 120.000, Rusija 230.000 ton itd. Jugoslaviji pa sploh niso priznali izvoznega kontingenta, tako da bodo naše sladkorne tovarne morale skozi tri leta vsako leto spraviti približno 10.000 ton sladkorja v skladišča, kar bodo gotovo raje storile, kakor pa da bi mu ceno nekoliko znižale. Pri nas uživamo najdražji sladkor v Evropi; če bi mu ceno znižali, bi ga lahko še enkrat toliko sami porabili.

V japonski koncesiji kitajskega mesta Tientsina je japonska policija podkupila neke propalce, da so ponoči izvabljali in metali v reko Kitajce, ki ji niso bili po volji. Kitajsko prebivalstvo je polovilo ob nižjem toku iz iste reke blizu 200 trupel, ne da bi vedelo odkod prihajajo, dokler ni stvar prišla na dan. Pa kaj pomagajo vsi protesti, Japonci razume samo jekleno besedo.

Praktični nasveti

Predmeti iz gumija ne razpokajo, če jih od časa do časa namažeš s glicerinom.

Steklenico od olja najlažje opereš, če jo napolniš s toplo vodo in žagovino in to do-

bro pretresaš. Nato jo izmij s toplo vodo, ki si ji dodala nekoliko sode in steklenico oplakni z mrzlo vodo.

Madeže od črnega vina najhitreje odpraviš, če jih za 24 ur namočiš v toplem mleku, nato pa jih izpereš v mrzli vodi.

Važne listine obvaruješ pred ognjem, če jih zaviješ v papir, ki si ga namočila v močni galunovi raztopini. Ta namreč ne zgori.

Kurja očesa odpravljamo na najrazličnejše načine. Uspešno sredstvo je česen, ki ga je treba na drobno stolči in navezati na kurja očesa. Čez nekoliko dni to obvezo odstranimo in z njo vred se odluči tudi kurje oko. Seveda pa je predpogoj vsakega odpravljanja redno, vsakdanje kopanje nog v topli vodi.

Redno uživanje čebule v pomladanskem času čisti kri in je obenem tudi dobro odvajalno sredstvo.

Gostilniški golaž. Navadno znajo golaž le v gostilni dobro pripravljati; doma se le redkokdaj posreči. In vendar ni nič težkega, napraviti dober golaž. V gostilni ga delajo tako-le: Namesto masti vzamejo namizno ali olivno olje, katerega prav močno razbelijo. Ko je že zelo sežreto, stresejo vanj precej čebule, jako drobno nasekljane. Ko je čebula že lepo rumena, ji pridevajo svežega ali vkuhanega paradižnika in puste oboje nekaj časa skupaj dušiti. Nato šele dodajo meso, katerega sedaj puste dolgo cvreti, da je lepo opečeno. Končno potresejo z moko, dobro premešajo in duše naprej. Nazadnje šele golaž nekoliko zalijejo in pustijo zavreti ter dodajo tudi precej paprike.

Vsaki gospodinjji je v ponos, če postreže družini z dobrim in zdravim zajtrkom in da kljub temu varčuje. To doseže, ako kuha zajtrk s »Kneippovo sladno kavo«, katero se dobi le v originalnih kartonskih zaviti in s sliko znanega župnika Kneippa!